

**INTERVIU
CU REGIZORUL
ADRIAN SITARU**

Regizorul care a trecut cu bine hopul primului lungmetraj, *Pescuit sportiv*, declară că o să îi fie de-acum mai ușor, deși nimeni n-aruncă cu bani în el.

Citiți interviul ÎN » PAGINILE 8-9

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » EDIȚIA NAȚIONALĂ » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

**ROMÂNII
E DEȘTEPȚI**

UN MIC BILANȚ POLITIC

Radu Pavel Gheo

„Pentru români, ca și pentru americani, singurul loc unde se petrec lucruri cu adevărat importante este propria lor țară. (...) Pe frontul românesc nimic nou. Poate un plus de sărăcie. Dar cu asta ne-am obișnuit...”

TEO & GHEO ÎN » PAGINA 2

NR. 211 » 10 – 16 ianuarie 2009 » Săptăminal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

Hipster: arheologia loser-ului în lumea culturală

Marius Babias

Un fost punker poate că a investit zece ani din biografia sa în viața de punker. Dar atunci când punkul nu mai este „foarte în avans”, rămîne doar frumoasa amintire a sălbaticilor ani ai tinereții.

ÎN » PAGINILE 6-7

Tori Amos de România, împrumut de peste Prut

Interviu cu Alexandrina Hristov realizat de Dragoș Băscă

Cei care așteaptă de mult un album al Alexandrinei Hristov vor fi fericiți să afle că primul său disc este gata și va fi lansat în acest an.

ÎN » PAGINILE 4-5

Filmul românesc a fost lăsat pe toamnă

2009 va aduce filme regizate, printre alții, de Cristi Puiu, Cristian Mungiu, Răzvan Rădulescu, Corneliu Porumboiu, Radu Jude, Radu Gabrea și Cătălin Mitulescu. Toate sînt așteptate, însă vor ru- la în România cel mai devreme la toamnă. Casele de producție speră că marile festivaluri vor propulsa peliculele spre piața internațională, premiera națională fiind ultima luată în calcul.

Citiți textul lui Blaga ÎN » PAGINA 3

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Două mii nouă

Românul din mine și-a petrecut sărbătorile cam la fel cu majoritatea celorlalți români, închinîndu-se în jurul perimetrului de liniște, cu familia, cu bradul în care scîpesc globuri și bomboane, ajutate de instalații, și cu sărmăluțele, friptura sau cozonacii tradiționali. Apoi românul din mine a început să se reconecteze, pe sărite, la realitatea noului an, deschizînd cite-un ziar, uitîndu-se nu cu foarte mult chef la vreun talk-show, discutînd cu colegii despre vreo știre de presă sau alta. De obicei, reconectarea mea se producea destul de greu, abia undeva pe la jumătatea lui ianuarie îmi găseam deplin interesul pe care îl pusesem la păstrare înaintea sărbătorilor. Două mii nouă m-a trezit însă ceva mai repede.

Nu-mi amintesc ca vreunul dintre anii trecuți să fi început cu atîta zarvă. Acceptasem că anul acesta va fi cumva diferit, fiind unul sub semnul crizei mondiale, dar limitasem în mintea mea evenimentele doar la această zonă, a crizei. Îi așteptam astfel pe analiștii economici să se perinde la televizor în primele zile ale anului, cu previziunile catastrofice la purtător, pentru a ne învăța cum putem evita efectele cele mai negre ale acestei crize și, firește, pentru a ne spune cît de vino-vați ne sînt guvernanții de azi, de ieri și dintotdeauna pentru situația în care ne aflăm. Oricum am lua-o, e un an greu pentru toți din punctul acesta de vedere, mai puțin pentru analiștii economici. Pentru ei, criza e o mană cerească: se trezesc zilnic invitați pe la televiziuni, devin sau redevin vedete și, cu cît situația economică generală se înrăutățește, cu atît li se îmbunătățește situația economică personală. Aș fi vorbit poate, în acest prim text al meu, mai mult despre ei și mai puțin despre criză dacă începutul de an s-ar fi mulțumit să se concentreze doar asupra acestui dezastru care ne paște.

Dar criza generală a căpătat accente mult mai dramatice încă din prima zi a anului, cînd am început să avem cu toții frisoane din pricina unei crize mult mai aplicate: cea a gazelor. Rusia s-a oțărît la Ucraina pentru că nu-i acceptă prețul crescut la gaze, iar Vladimir Putin, eternul șef de la Moscova, acum cu haină de premier pe el, a bătut cu pumnul în masă și a sîstat livrarea gazelor pentru mai întreaga Europă. Șantajul Rusiei n-a vizat doar Ucraina în sine, ci i-a vizat pe toți cei care susțin această țară în drumul spre NATO și UE. Rusia și-a încordat mușchii, iar Europa tremură. România tremură la rîndul ei, că altceva nu poate face.

Problema gazului rusesc a luat fața unei alte probleme, mult mai complicate, dar care ne implică mai puțin personal, anume războiul din Fișia Gaza. Un război adus tot de începutul lui 2009, un război cumplit, ca toate războaiele, pe care acum îl vedem la televizor în alb-negru, cu doar niște lumini cauzate de bombe ce nu ne implică prea mult emoțional. Dar pe care îl vom înțelege altfel mai tîrziu, cînd alb-negru va dispărea, iar imaginile ne vor prezenta chipuri și povești oribile, tragedii reale. Ne vom tremura un pic atunci, vom rememora ce făcăm noi la începutul lui 2009, cînd acest război era în plină desfășurare, apoi vom trece mai departe.

» Oricum am lua-o, e un an greu pentru toți din punctul acesta de vedere, mai puțin pentru analiștii economici. Pentru ei, criza e o mană cerească: se trezesc zilnic invitați pe la televiziuni, devin sau redevin vedete și, cu cît situația economică generală se înrăutățește, cu atît li se îmbunătățește situația economică personală.

Începutul lui 2009 ne-a adus în față și o dramă concretă, desfășurată pe ecranele televizorului încă dinaintea trecerii dintre ani. Mircea Stănescu, fost deputat, fiu al jurnalistului Sorin Roșca-Stănescu, a lovit cu mașina un om pe trecerea de pietoni și l-a omorît. După citeva zile, Mircea Stănescu s-a împușcat în cap. Nu intenționez să vorbesc aici despre vină. Cînd doi oameni au murit, e mai bine să taci. M-au oripilat însă, cum mă mai oripilează și nu știu de ce n-am devenit între timp imun, comentariile de pe forumurile ziarelor. Nickname-uri sub care se dezvoltă hiene au sărit asupra fostului deputat tîrîndu-i moartea în noroaiile conștiințelor lor. Epitete dintre cele mai stupide, acuze, invocări ale Divinității care a venit cu pedeapsa supremă și așa mai departe. Spuneam nickname-uri și era să uit că dincolo de ele se află oameni care, în timp ce Mircea Stănescu umbla cu pistolul la tîmplă, iar omul omorât de mașina sa era îngropat, își petreceau, în perimetrul lor de liniște, sărbătorile.

Toate astea s-au întîmplat în doar citeva zile. Așa a început anul două mii nouă. Și n-am spus aici nimic despre stupidul comportament al noilor guvernanți români, n-am vorbit despre modul în care își împart cașcavalul PD-L-ului și PSD-ului, despre aberantele reglementări cu care s-au grăbit să vină samd. Despre acestea avem timp să discutăm. Deocamdată, în toată această aglomerație de evenimente de la începutul anului, am încercat să strecor un salut și citeva gînduri de bine pentru cititori. O mai fi rămas puțin spațiu și pentru optimism?

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Un mic bilanț politic

La sfîrșit de an (cam după 15 decembrie) și la început de an (pînă prin 15 ianuarie) sînt la modă bilanțurile. Fiindcă acum trei săptămîni am scăpat ocazia, profit de mo-

» În 2008 a fost interesant de urmărit și antagonismul între „intelectualii lui Bănescu” și „intelectualii anti-Bănescu”. Dacă partizanii președintelui României au justifi-

cat de obicei acțiunile acestuia, adversarii președintelui au descoperit plăcerea de a-i vîna sistematic inclusiv pe cei ce-l apără pe Traian Bănescu, construind un fel de imagină rețea masonică a „intelectualilor bănescieni”. Fără a ignora exagerările celor ce l-au apărut pe președinte, remarc totuși că grămada eterogenă de oameni de cultură, analiști și comentarii porniți împotriva acestuia au ajuns să vadă mîna lui Bănescu peste tot, de la jocurile politice locale pînă la mersul (sau paraliza) justiției ori a economiei. Bieții oameni, la fel de orbiți de ură cum sînt alții orbiți de iubire, aplică scenariul conspirației universale în cazul președintelui Bănescu, pe care îl vîd ca pe un fel de Sforar Național, inovat de toate mișcărilor politice sau tectonice din țară. Asta dovedește că rodul inteligenței politice românești e teribil de slab, de vreme ce Traian Bănescu rămîne cel mai semnificativ reprezentant al ei.

De obicei politica externă nu ne interesează. Uniunea Europeană e o chestie în care sîntem, nu o organizație în care trebuie să facem și noi treabă. Eventual să ne dea ei ceva – fapt ce confirmă vocația noastră de cerșetori ai Europei. UE nu ne-a interesat nici în 2008. A stîrmit însă vilvă invazia Rusiei în Georgia, în primul rînd pentru că Rusia a dovedit încă o dată (ca și în cazul Ceceniei) cu cîtă ușurință își impune voința în presupusa ei zonă de influență, fără teamă de sancțiuni. Iar pentru ruși România, oricît ar fi ea de membră NATO, rămîne în zona de influență ex-sovietică, laolaltă cu Republica Moldova și cu Bulgaria.

La cealaltă extremă putem bifa și alegerea în funcția de președinte al Statelor Unite a lui Barack Obama, primul președinte de culoare al Americii și, probabil, cel mai european președinte pe care l-au avut americanii în ultima sută de ani – deși nu așa putea spune dacă asta o fi de bine sau de rău. Vom vedea în 2009.

În rest, ce să fie? Criză, bănci falimentate, șomaj, atentate, scăderea prestigiului liberalismului și al pieței liberalizate, revenirea la practicile intervenționiste ale statului... și, pe undeva, convingerea că în Europa urmează o perioadă de dominație politică a stîngii social-democrate, iar în România o nouă perioadă de jafuri generalizate din bugetul statului. Jafurile Lor (sau, cum ar zice Ei dacă ar fi onești, „jafurile Noastre”). Așadar, pe frontul românesc nimic nou. Poate un plus de sărăcie. Dar cu asta ne-am obișnuit...

» De obicei politica externă nu ne interesează. Uniunea Europeană e o chestie în care sîntem, nu o organizație în care trebuie să facem și noi treabă. Eventual să ne dea ei ceva – fapt ce confirmă vocația noastră de cerșetori ai Europei.

Nici bilanțul de față nu are cum să fie altceva. Mai ales că mă voi limita, ca tot românul, la politică – bineînțeles, cu accent pe politica internă. Zic „bineînțeles” fiindcă pentru români, ca și pentru americani, singurul loc unde se petrec lucruri cu

adevărat importante este propria lor țară.

2008 a fost un an electoral (cu alegeri locale și alegeri parlamentare) și tot în 2008 s-a testat sistemul de vot uninominal și proporțional. La o așa eferescență electorală, nu-i de mirare că apele s-au limpezit cu totul și s-a văzut cît de ne semnificative sînt etichetele politice în România. Nu există stînga, dreapta, doctrine și rivalități, ci doar interese financiare, orgolii și multă proastă creștere. Există un singur partid mare, numit fie Partidul Nostru (de către membrii clasei politice), fie Partidul Lor (numele dat de cetățenii normali ai țării). Un singur partid, cu un singur slogan – pe jumătate destăinuit de grupusculele PD-L în campania pentru alegerile parlamentare: „Noi cu noi, noi pe voi”. Căci singurul dușman al partidelor politice – nedeclarat, dar recunoscut tacit – rămîne în continuare cetățeanul român, care trebuie mințit, cumpărat, păcălit, iar dacă nu poate fi supus astfel, atunci i se îngredăște pe cît posibil dreptul de a vota pleava politică a României.

Tori Amos de România a fost împrumutată din Basarabia

De Alexandrina Hristov am auzit prima oară acum doi ani, de la o prietenă bună, care tocmai o descoperise. Fiind un fan absolut Tori Amos și, evident, subiectiv pînă peste cap, am făcut în mintea mea toate asocierile posibile cu roșcata mea favorită. Oricît aș face comparații însă, trebuie să recunosc că Alexandrina are o voce bună, care se împrietenește ușor cu versurile sale, ce par mai degrabă transcrieri de vise făcute dimineața devreme, ca nu cumva să fie uitate. Cîntă în românește, în franceză și în rusă, ceea ce o face și mai specială și ridică multe sprîncene printre iubitorii de engleză „only”.

Grupaj realizat de Dragoș Băscă

Pictezi și cînti. Cit de ușor este să renunți la picturile tale și cit de fericită ești să împarți melodile?

În primul rînd, nu renunț. Lucrările mele sînt copii mei, fetițele mele, pe care le concep cu multă bucurie și iubire... Copiii cresc mari și pleacă de acasă. Dar asta nu înseamnă că părinții renunță la ei sau nu-i mai iubesc, sau se pierde legătura dintre părinți și copii... Personajele din lucrările mele cresc mari și pleacă în drumurile lor, să bucurie și alți ochi. Și asta e menirea lor, să aducă o particică de frumos și bucurie în viețile altora. Dar legătura noastră subtilă este eternă. Mă bucur să știu că ai mei copii au sens pentru alții... Cîntecele sînt și ele copii. Toți copiii mei mă înalță. Mă simt ușoară și mare. Ca un balon plin de iubire.

Cum te privesc acum cei din Moldova și cit de bine te înțeleg cei din România?

De-aș putea eu să mă văd dintr-o parte cu ochii celor care mă privesc din Moldova, aș ști cu siguranță ce văd ei de acolo. Eu nu știu ce văd și simt alții cînd mă văd și aud... Eu știu ce transmit. Dacă sînt în armonie cu mine, transmit starea de bine și la alții. Dar din scrisorile primite de la public, mi s-a creat sentimentul că este bine primit ceea ce fac.

O fată cu un pian mă duce cu gîndul la Tori Amos, așa cum Tori Amos mă duce cu gîndul la Kate Bush. Din ce filon muzical te revendici și ce muzică ascuți?

Pe mine fata cu pianul mă duce cu gîndul

la fata cu pianul. Cînd eram mică, fiecare a doua fetiță avea pian acasă. Și eu aveam unul. Îl mai am și acum. A îmbătrînit nițel și uneori scoate sunete ciudate, dar a rămas prietenul meu adevărat mare și roșcat, cărui pot să-i confesez orice. Ascult tot soiul de muzică. De la clasică la trance, cu treceri prin funk, electro, jazz. Dar cel mai mult îmi place liniștea. De-a lungul timpului am învățat să fac diferență între muzica bună și muzica negativă. Ascult acea muzică ce mă face să vibrez.

Să scrii versuri, să orchestrezi și să cînti la pian și voce e altceva decît să cînti piesele scrise de compozitori la comandă. Te-ai gîndit că ai putea apleca și la ei?

Bineînțeles. Dacă rezonoz cu sunetele pe care le aud și simt că suflarea mea acolo are rost și dacă sound-ul îmi completează vocea...

Pe Alexandrina, cei mai mulți o știu „de pe net” și din concertele din capitală. Nu crezi că e momentul să te întorci și cu publicul tău din țară?

Abia aștept timpul în care voi putea să le cînt tuturor. Îmi doresc să am cite un concert pe zi. Să încep cu România, apoi, ușor-ușor, pe jos, sau cu avionul de aur, să ajung și pe alte continente.

Ce intenții ai în acest an? Ar trebui să apară primul tău album. Spune-mi despre el.

Intenționez să lansez albumul, care este gata de ceva timp. Organizarea lansării

acestuia și a turneului prin țară durează însă. Albumul conține 13 piese și se numește *Om de lut*. Pe durata înregistrărilor, mulți muzicieni, toți extraordinari, au pășit pragul studioului din Timișoara. Datorită lui Gabriel Almasi și Petrică Ioniuțescu, care au lucrat la orchestrarea pieselor, albumul sună cum sună... (și sună)... foarte bine. Sînt mîndră. Este prima mea lucrare mare în echipă, care înseamnă mult pentru mine.

Ce pasiuni ai în afară de muzică și pictură și cit timp ai pentru ele?

Pasiunile mele se trag din copilărie. Îmi place să citesc cărți scrise de oameni cu capul pe umeri, să văd o expoziție, să merg la un concert al unei trupe străine bune. Nu-mi sînt străine călătoriile pe net. De revelion, tata mi-a dăruit un caleidoscop. Un caleidoscop neobișnuit, nu de care aveam în copilărie, ci unul magic. Acum pot să stau ore în șir și să urmăresc suprapunerea de culori, pietricele și steluțe multe, care te lansează direct în cosmos.

Ai o fetiță. Experiența de mamă te-a inspirat în muzică și în picturile tale?

Muzica și pictura sînt exprimarea trăirilor mele, toată experiența vieții mele e acolo. Acolo sînt și copilul meu, și bărbatul, și părinții, și casa, și visele sacre. Acolo-i tot. E adevărul meu diluat cu o doză colorată de fantezie...

ACASĂ: TUR-RETUR

A fost lung drumul din Chișinău la București? Reușești să te mai „întorci” cu adevărat acasă?

550 km și o noapte cu trenul. Casa părinților mei e la fel de primitoare ca și acum 30 de ani. Acolo mă simt în siguranță. Cînd mă întorc acasă, tatăl meu, bătut de dorul necruțător după mine, îmi face mîncărică și îmi aduce farfuria cu bunătăți pe tăviță la televizor. Mă simt ca în copilărie, iubită și răsfățată de tata. Casa mea e acolo unde sînt. Acolo unde mă simt bine... Iar eu cred că poți să te simți bine oriunde. Depinde doar de pacea interioară care te învăluie.

SPECIA TELEPRIAPICILOR

Stăpîne, stăpîne, ți-a dat bip un cîine!

Gigi Becali ne-a oferit declarația finalului de an 2008: „Mă retrag din viața publică și mă apuc de oierit”. Nu putem ști cîți l-au luat în serios pe întîișezătorul în moalele Palatului, dar putem intui că nici măcar acei puțini indivizi ce au crezut „spovedania” sa nu au crezut prea lung. Gigi Becali nu e la prima abdicare din văzul camerelor de televiziune. O fi intuit, poate, că prezența sa e mediată acum doar pe canalele de sport. Și că lumea s-a cam obișnuit cu ieșirile sale

cotidiene; că diatribele lui eaduc mai mult cu gesturile tribale i s-au lipit atît de strîns de piele, încît și apariția lui într-un film mut ar scoate headline-uri pe burtierile ecranelor. Vestea că Becali se întoarce la obiceiurile transumanței face parte dintr-un mecanism ieftin, brevetat pe scena publică românească în nenumărate rînduri. Mecanismul e ieftin pentru că, în fapt, atunci cînd îți anunți ieșirea ai dat deja de-o știre tuturor celor din presă și, implicit, ți-ai

pregătit terenul pentru o revenire spectaculoasă (adică, a doua știre).

Lăsînd deoparte condiția de sinceritate, n-ar fi rău ca decizia lui Gigi Becali să fi urmată și de alții. De exemplu, de Corneliu Vadim Tudor. Ex-senatorul României Mari ar putea lua aceeași cale budistă, a meditației în pustii. E-adevărat că, deși aparențele uneori înșală, Vadim Tudor n-ar pleca spre munte, văi și dealuri, să se lupte cu oile și cu alți potențiali colegi din corporația cașului.

S-ar putea întoarce înspre lumea istoriei (nu am zis în istorie!), pentru c-am înțeles, cîndva, că astea ar fi baza și acidul CV-ului domniei sale.

România anului 2009 s-ar lipsi fără sughițuri și de alți compatrioți din regnul telepriapicilor. Mădălin Voicu, eternul invitat în platouri pe teme de politică-economică-culturală-justiție-ecologie-etc., ar fi unul dintre ei. Prezența sa continuă la diverse emisiuni l-ar scuti de-o cheltuielă inutilă: n-ar mai trebui să dea bani pe cînșpe pepsi și zece ape minerale jurnaliștilor prezenți la harakiri-ul filmat, ci și-ar putea anunța retragerea pe banii patronilor televiziunilor. Să dea

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

de știre națiunii și narațiunii că a trecut în lumea celor care cîntă, luînd-o-n brațe pe stradivară-sa.

Găsim un singur personaj totalmente trist, dintre cei ce-au făcut gestul ăsta, mai mult sau mai puțin forțat de împrajurări. E vorba de fostul prim-ministru din urmă cu un deceniu, Radu Vasile, atît de serios în analize pre- și post-guvernamentale, încît cu greu ți-ai da seama ce moțăie-n el.

Urmărindu-l, parcă citești o știre din „Libertatea”: poetul cu ghiul Mischie zace fără suflare, strivit între un ex-premier de țară și un invitat ținut în viață de cablurile camerelor TV.

Povești vesele și triste, dar întotdeauna amuzante, retragerile în anonim ale telepriapicilor au și vor avea, în definitiv, un singur efect: creșterea bunei dispoziții în rîndul oierilor, istoricilor, muzicienilor sau scriitorilor.

» A studiat de mică pianou, iar mai tîrziu și pictura la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice și se pare că și-a urmărit cu suficientă tenacitate pasiunile pentru că acum concertează și expune. Pe lîngă pictură și muzică, Alexandrina s-a întîlnit și cu filmul, fiind una din protagonistele scurtmetrajului *Trois femmes de Moldavie*, în regia lui Paul Cuzuioc.

» Dacă acum cîțiva ani, îi „binecuvîntam” pe moldoveni cu apelativul „ruși” și strîmbam din nas, acum sîntem nevoiți să recunoaștem că mulți sînt talentați, iar cei care sînt mai puțin talentați știu să se vîndă foarte bine și au grijă de imaginea lor.

» A plecat din Chișinău spre București și cred că a făcut o alegere bună, pentru că abia după ce o ascuțiți îți dai seama că era nevoie de ea în România. Este deja cunoscut faptul că în Republica Moldova sînt mulți artiști valoroși care au mai mult nerv și dorință de a spune lucruri mai cu sens decît Sîr-ulice artistice de aici, iar Alexandrina nu face excepție.

» Cei care așteaptă de mult un album al Alexandrinei Hristov vor fi fericiți să afle că primul său disc este gata și va fi lansat în acest an. Vor urma și o serie de concerte în țară în cadrul unui turneu de promovare, ceea ce va fi excelent și pentru artistă, și pentru publicul său, pentru că se știu de mult, dar se vîd rar.

SUPLIMENTUL LUI JUP

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

LUCIAN BLAGA

LAUDĂ
SOMNULUI

Mama Americă

Vă invit la început de an 2009, într-o călătorie cu o sută de ani în urmă, în patria din care a pornit criza. Să o cunoaștem pe „Mama Americă” așa cum arăta ea la 1910, „bună și iubitoare”, deschizîndu-și brațele primitoare în fața a mii și mii de oameni care se îndreptau spre ea „plini de nădejdea în mai bine, mînați de sărăcie și de necazuri, sau de păcate multe și grele”. Dinspre provinciile românești, plecau acolo mii de lipoveni, olteni, români din Ardeal, Țara Ungurească și Bucovina.

Imaginea Americii în memoria publică a europeanului și a românului nu diferea prea mult față de cea de azi. Fără îndoială însă că pentru cine ajungea la începutul veacului trecut să pășească în America, șocul era mult mai izbitor, contrastele mult mai puter-

nice. „Evenimentul de Iași” de la 19 august 1910 dedică un serial „Vieții în America”, așa cum a fost descrisă de britanicul John Forster Fraser, în cartea sa *America at work*. Umilit de faptul că gazetele englezești laudau societatea americană, afacerile americane și comerțul american în dauna celui european și britanic, Fraser s-a dus să se convingă pe pielea lui dacă lucrurile stăteau chiar așa. Se pare că a fost impresionat, din moment ce și-a propus să explice într-o carte rețeta succesului american. Principiile filosofiei de viață a americanilor, surprinse de Fraser, sînt valabile și azi. „Ușor și repede poți strînge aici averi uriașe, numai sănătos și muncitor să fii.” Este concluzia care determina oameni din toată lumea să își lase „vetrele” și să treacă Oceanul, unde întîlneau

o cu totul altă lume. În primul rînd, o lume în care valoarea unui lucru era direct proporțională cu mărimea lui, după cum remarcase Fraser. „Orice face americanul trebuie să fie mare, enorm, big.” Astfel, dacă europenii „își fac case din materiale trainice care durează sute de ani, americanii și le fac tot din materiale trainice, dar numai pentru cîteva zeci de ani”. Așa se face că „la Chicago cu greu ai găsi o casă veche de 25 de ani”, iar „la New York, durata mijlocie a unei case este de 10 ani”. Iar asta pentru că americanii vor să fie în pas cu moda și să își ridice case din ce în ce mai mari. „Dacă la modă era acum un deceniu casa cu 12 caturi, acum aceasta devine un pătul, o magazie”, pentru că la modă e casa cu 20, 30 de caturi. „Americanul trăiește numai pentru bani. Time is money” – mai constata Fraser, explicînd apariția clădirilor de tip „zgrînie nori” prin aceea că „toți ameri-

cianii vor să fie în centrul afacerilor, iar de aici nevoia de a construi clădiri mari care să unească sub același acoperiș cît mai multe birouri. La New York, el găsește o clădire care adăpostea 17 birouri și 1.700 de persoane, iar o companie de asigurări, Metropolitan Life Insurance Company, avea în construcție un sediu de 230 de metri, cu 40 de caturi, avînd pe fațade niște ceasornice mari, cu diametrul de 8 metri, înălțimea de peste 4 metri și numerele de pe cadran de peste un metru. „Firește că aceste case foarte mari sînt foarte urite. Dar dacă îi spui asta americanului el va spune că nu face case pentru artă, ci pentru a face bani, to make money.” Și chiar era adevărat pentru că în aceste sky scrappers înfloreau comerțul Americii. Apăruseră marile centre comerciale, ca magazinul Wanamaker din New York, cu 3.500 de funcționari și 50 de raioane unde „vînzătoare dintre cele

DAMELE GAZETIERE

Emilia CHISCOPI

mai inteligente și mai harnice sînt în stare să vîndă orice”. Cel mai mare magazin din lume în anul călătoriei lui John Fraser era Sieger Cooper Company din Philadelphia, supra-numit „Templul comerțului și cetatea afacerilor”, care primea zilnic 150.000 de mușterii, luminat fiind de un „far cu o putere de 7 milioane de lumini”. Apăruse pînă și comerțul prin corespondență, iar englezul întîlnește un astfel de magazin „foarte ciudat”, la Chicago, unde „direcțiunea tipărește cu grijă niște cataloage foarte mari în care sînt prețurile și fotografiile a mii de mărfuri”. Cei care cumpără, dar nu sînt mulțumiți de produse le trimit înapoi, „pe socoteala magazinului”, al cărui

proprietar știa o lege pe care unii comercianți de pe la noi nu o știu nici azi: „Mai bine să pierdem noi bani decît să pierdem mușterii, care a doua zi ar ponegri magazinul”. În fine, alte două constatări ale lui Fraser și-au păstrat valabilitatea în mentalitatea comună. Una este că „Americanul are o singură dorință, să se îmbogățească”, iar această „sete de bogăție îl însuflețește și îi dă putere de muncă”, iar a doua sună astfel: „Americanului nu îi pasă nici de precedente, nici de tradiții, nici de gura lumii. Dacă dă faliment, nu se simte nici dezonorat, nici nu pierde nădejdea”. O lecție pe care probabil vor trebui să o învețe și victimele crizei pe care ne-a trimis-o tot mama Americă cea iubitoare...

Arheologia loser-ului în lumea culturală

În lumea artei, în industria pop, în literatură și în film sînt produse constant un „înainte” și un „după”, astfel încît în mod permanent ai naștere ceva asemănător hipness-ului, o reprezentare a lui „a fi avansat”, „a preceda” și, prin urmare, și a lui „a rămîne în urmă”. În acest text este vorba despre schițarea unei arheologii a loser-ului în lumea culturală, a acelor care de fapt nu au reușit să se situeze în avans, din care cauză au rămas în urmă, respectiv a celor care erau deja în avans, dar care au pierdut, odată cu trecerea timpului, teren. În ambele cazuri, nu este vorba atît despre posesia sau lipsa posesiei capacităților personale, de a fi loser sau de a fi winner, cît despre ceea ce ține de logica internă a sistemului, care produce permanent distincții, care plasează anumite grupuri în avans, iar alte grupuri în urmă.

Marius Babias

Precum onoare, prestigiul, renumele sau preferința estetică, hipness-ul este o formă de expresie a capitalului simbolic, care capătă în anumite cîmpuri sociale, după cum se știe, o funcție de distincție mai mare decît în altele. Hipness-ul este o „practică strategică” în sensul lui Bourdieu, o distanță pe care membrii unui grup o simulează în comun și care, în principiu, urmează unui proces de distilare a tuturor practicilor simbolice (atitudini, opinii, moduri de consum, „gust” etc.), pînă la alctuit din toate obiectele (stilizare a corpului, lucruri cotidiene, modă, artă etc.).

Hipness-ul este generat prin recunoașterea socială din partea membrilor acestor cîmpuri, care acordă creditul reputației și prestigiului celor ce dețin acest capital simbolic, în funcție de ierarhiile pe care aceștia le ocupă în timp. Acest proces poate fi descris ca un fel de magie colectivă, care convinge grupul respectiv să confere anumitor indivizi acest prestigiu deosebit. În ceea ce-i privește, hipster-ii se află într-un raport de obligativitate doar față de cîmpul lor. Ceea ce ei aduc nou constă în găsirea de răspunsuri strategice (subversivne, disidență, ironie, dramatizare, complicare, supraafirmare, recontextualizare etc.) la permanenta transformare a semnificațiilor, și în inventarea de noi practici culturale (noi „ardeciale” moduri de a vorbi, de a scrie și de a vedea, stiluri rafinate, noi seturi de moduri ale utilizării etc.), care permit grupului să simbolizeze distanța și superioritatea și, astfel, să sporească plusvaloarea simbolică a întregului cîmp.

Asemeni altor forme de expresie ale capitalului simbolic, hipness-ul, perceput și recunoscut de către ceilalți drept legitim, poate fi obținut prin schimb, respectiv prin angajarea de capital social, cultural sau economic pentru ca apoi, la rîndul său (după preluarea anumitor costuri de transformare), să fie schimbat în vederea obținerii altor forme de capital. Pe de altă parte, pierderea de hipness are drept consecință, în mod inevitabil, și pierderea de capital social (abia instituționalizat, prin urmare, într-o foarte mare măsură, simbolic) și, în cazuri extreme, chiar pierderea de capital cultural (spre exemplu, atunci cînd acesta nu era legitimat, cum se întîmplă în cazul „autodidacților”). Decăderea hipness-ului este fenomenul complementar producției de hipness, așadar al aceluși discurs performativ despre gustul, respectiv stilul de viață legitim, comun, popular, care are

Hipster

» Un fost punker poate că a investit zece ani din biografia sa în viața de punker, a colecționat toate discurile importante, și-a apropiat o anume știință subculturală și a trăit, demonstrativ, în sărăcie. Dar dacă atunci cînd punkul nu mai este „foarte în avans” persoana respectivă nu reușește să transforme acest hipness special în alte cîmpuri, ea va avea foarte mult de pierdut... Rămîne doar frumoasa amintire a sălbaticilor ani ai tinereții.

loc în mod permanent în lumea culturală, întrucît foarte mulți trăiesc cu naturalețe din producția de hipness, în timp ce alții nu pot exercita tocmai această distincție simbolică.

Teoria capitalului a lui Bourdieu

În centrul teoriei capitalului a lui Bourdieu se află conceptul de *habitus*, prin care Bourdieu aspiră să depășească dihotomia convențională dintre individ și structură: o structură structurată și structurantă imprimă anumite dispoziții încorporate grupurilor sau indivizilor, care duc la acțiuni strategice, structurate social. Legătura dintre „cîmp” și „habitus” este decisivă, căci doar în spațiul social al anumitor cîmpuri ale societății sînt posibile dispozițiile, care sînt apte resimțite, executate și diferențiate în concurența indivizilor.

Conceptul de cîmp la Bourdieu pleacă de la cristalizarea istorică a spațiilor sociale autonome (un spațiu social care se extinde într-un cîmp) și a domeniilor de acțiune, ce se prezintă ca un sistem de lucruri aflate în relație. Aceste cîmpuri au apărut prin ramificarea puterii: puterea exploatareii (economice), puterea guvernării (politice) și puterea simbolică (culturală). Religia, dreptul, arta, literatura, popul etc. sînt doar diferențieri ulterioare ale acestor ramificări istorice. În fiecare

cîmp domină alte reguli, sînt vorbite alte limbi și se cer alte capacități. Și în fiecare cîmp compoziția capitalurilor economice, sociale și culturale angajate, din care se cîștigă capitalul simbolic, este diferită. Mai ales în cîmpul politic nu se pune problema gustului estetic (pe care Bourdieu îl adaugă „capitalului cultural încorporat”), dar, în schimb, devine mult mai importantă problema capitalului social (o rețea de relații). În cîmpul cultural, un venit redus poate fi contrabalansat prin reputație (capital simbolic), în cîmpul economic (dominant) capitalul tradițional de educație reprezintă o distincție, care însă nu reprezintă o condiție necesară. Ca atare, întreprinzătorul care își cumpără un tablou scump nu-i impresionează automat pe cei de aceeași condiție socială.

Definiția hipness-ului ca o formă a capitalului simbolic se referă la unul dintre cele mai complexe concepte din opera lui Bourdieu, dat fiind că definiția capitalului simbolic este la rîndul său determinată de *habitus*-ul cîmpului în care este achiziționat respectivul capital simbolic. (Spre exemplu, cunoștințele profunde de jazz nu aduc peste tot profituri simbolice; un „cunoscător de jazz” poate fi considerat în anumite cîmpuri chiar un personaj penibil). Capitalul simbolic reprezintă, în principal, o recunoaștere a regulilor obișnuite ale unui cîmp determinat. Mai întîi de toate este vorba despre modul (și in-

teresele) în (pentru) care actorii sociali sînt percepuți, evaluați și înzestrați cu semnificație. Achiziționarea de capital simbolic este, conform lui Bourdieu, scopul oricărui comportament social. Pe de-o parte, acesta este definit ca prestigiu, pe de altă parte drept credit, care reprezintă o expresie pluristratificată a aprecierii de către grup a onoarei, prestigiului sau hipness-ului individului. Capitalul simbolic se compune (în funcție de diferite ponderi din cadrul cîmpului) din capital economic (toate formele de bogăție materială), capital cultural (știință, cultură, certificatele care atestă educația) și capital social (rețeaua de relații). Cu alte cuvinte, capitalul simbolic poate fi obținut prin schimbul de capital social, cultural sau economic, bogăția și/sau titlurile educaționale și/sau apartenența pot fi transformate în capital simbolic (apartenența chiar și atunci cînd nici titlurile educaționale, nici bogăția nu sînt prezente), iar capitalul simbolic poate, la rîndul său, să fie schimbat pentru bogăție, titluri educaționale și noi apartenențe. Hipness-ul este, întîi de toate, transformare a apartenenței și a recunoașterii (capital social) într-un capital simbolic deosebit. Cel de-al doilea schimb, așadar posibilitatea retransformării capitalului simbolic în alte feluri de capital, este mai cu seamă relevant pentru întrebarea: „Ce mai este posibil după pierderea hipness-ului?”.

STRATEGII SOCIALE DE LUPTĂ

Să ne amintim, de pildă, cum structuraliștii francezi s-au impus în câmpul teoretic și filosofic, izolându-l pe Sartre, care pînă atunci se situase „foarte în avans”. La acel moment, „structuralismul” nu era doar un concept nou, ci, în același timp, era și codul comun prin care o generație cu aspirații se impunea. Noi discursuri ale adevărului, chiar și cînd poartă titluri precum „cultural studies” sau „deconstrucție”, pot fi mereu recunoscute ca strategii sociale de luptă, al căror scop este devalorizarea altor curente – și astfel chiar și a purtătorilor acestor curente. Dramatizarea performativă a unor astfel de conflicte este – chiar și în industria artistică – împinsă adeseori la extrem. Știm, astfel, că pretențiile de hipness sînt mereu și mize de joc ale puterii. Astăzi, la 30 de ani după ce structuralismul

s-a impus în fața existențialismului, trăim un surprinzător revival Sartre. După ce generația existențialismului a dispărut, școala existențialistă servește, din nou, ca punct de legătură pentru noi strategii de impunere.

Dacă, în cele din urmă, ne apropiem de chestiunea dezvoltării istorice a capitalului simbolic actual, ajungem în mod inevitabil la *Philosophie des Geldes (Filosofia banului)* a lui Simmel. Diferența dintre modă și hipness devine evidentă la Simmel, chiar dacă acesta, desigur, nu cunoștea încă noțiunea de hipster. Simmel descrie un nou tip, foarte apropiat de hipster: „Clase și indivizi care, neliniștite, pun presiune în vederea schimbării regănesc în modă, în forma schimbătoare și antonimică a vieții lor, ritmul propriei mișcări psihice.” Simmel adăuga că „modele de

astăzi nu sînt atît de extravagante și de costisitoare precum cele din secolele trecute” și că modele, în fața ieftinirii multor mărfuri, „au o durată de viață mult mai scurtă”.

Straturile sociale superioare au determinat, pînă tîrziu în secolul XX, ceea ce este „foarte în avans”. Însă prin democratizarea mărfurilor cu o înaltă valoare distinctivă și prin posibilitatea de apropiere a unor elemente din stilurile de viață ale claselor superioare, avantajul „avangardei” aristocrate sau mari-burgeze este distrus. Clasele superioare răspund printr-o fugă către noi teritorii, în timp ce straturile inferioare avansează tot mai mult, putîndu-și cumpăra acum alte mărfuri distincte.

În *La distinction (Distincția)* a lui Pierre Bourdieu există cîteva exemple care ilus-

trează fenomenul descris. Bourdieu arată, în mod concret, cum fotografiau în anii '70 păturile burheze. Prin ieftinirea aparatului foto, fotografia a fost descoperită și de către straturile sociale inferioare. Acestea preferau fie camerele foto compacte, fie aparatele cu accesorii complexe. Ele erau entuziasmate mai cu seamă de fotografia color, care părea că le oferă mai mult „realism”. Burgezii distinși trebuiau să se evidențieze în raport cu acești fotografi „proletari”, care reproduceau, chipurile, fără vreo pretenție deosebită și fără discernămint atît banalității, cît și lucruri interesante. Nevoia lor de distincție i-a condus în cele din urmă la redescoperirea fotografiei alb-negru. Fotografia color era acum considerată ca „ieftină”, iar cea alb-negru drept „s sofisticată”.

Coolness afroamerican

Spre deosebire de obișnuitul „a fi în avans”, capitalul simbolic se naște sub forma hipness-ului ca un amestec specific de consum de mărfuri, stil de viață și coduri secrete servind recunoașterii acestuia de către un mediu, de cele mai multe ori urban. Ne gîndim aici, de exemplu, la hipster-ul înnebunit după modă și entuziasmat dansator de lindy hop, Malcolm X. Ca hipster, tînărul Malcolm X era, întii de toate, cool. Modelele sale din anii '40 erau hipster-ii din Harlem, muzicienii bebop și fanii lor. Hipness-ul lor nu făcea trimitere doar la muzică și dans, ci se referea mai ales la distracția legată de ritualul cool. Decisiv pentru „credibilitate” erau unghiul pe care îl

descria șapca pe cap și gestul cu care era plătita băutura.

Hipster-ul Malcolm X se mișca într-o lume în care consumerismul negru și linșajele albe coexistau, unele alături de celelalte. În luptele acelor vremuri pentru recunoașterea socială a afroamericanilor, disponibilitatea coolness-ului avea o pondere foarte mare în grupul celor excluși. Lipsit de putere din punct de vedere social, coolness-ul putea exercita putere simbolică, fiindu-le atribuit sau negat indivizilor singulari. Hipness-ul a devenit un produs autonom de negociere între reprezentările hipness-ului împărțite de individ și cele împărțite de grupul afroamericanilor. Întrucît coolness-ul a devenit un fel de acreditare, care depindea exclusiv de credința acestui grup – „neonorabil” din perspectiva societății majoritare –, el se putea constitui ca o formă autonomă, care hotărăște singură asupra onoarei și prestigiului afroamericanilor. Coolness-ul a devenit astfel un mediu al practicilor antirasiste. *Habitus-ul* legat de acesta a legat, la rîndul său, acțiunea individuală, și nu lipsită de probleme pentru coeziunea grupului, a hipster-ului singular, de experiențele și modulile de comportament ale grupului.

Acest model de hipness drept capital simbolic specific a fost ulterior copiat în Occident de cultura tinerilor și de cultura pop. În cadrul acestui proces, s-a trecut și se trece ușor cu vederea peste faptul că „subcultura novoluntară” a afroamericanilor aștepta și anumite consecințe de la indivizii care îi aparțineau. Coolness-ul afroamerican avea și are și un caracter care implica obligativitatea. Pe atunci, el obliga să angajeze capital simbolic în lupta socială, să transforme așadar coolness-ul (convenții, îmbrăcăminte, proprietate și forme de comportament), prin miza sa politică, într-o luptă pentru drepturi civile și egalitate socială în alte forme de capital, spre profitul întregii comunități.

Hipster-ii afroamericani atestă faptul că hipness-ul poate să plece și de la clasele de jos, care se delimitează în mod rebel în raport cu cei „de sus”. Astfel,

această formă de distincție a fost eliberată de tradiția de clasă a modei. Însă hipness-ul nu scapă nici el de legile schimbului. Chiar dacă poate fi atins și fără capital economic, nu poate fi în nici un caz obținut fără costuri: pentru a obține capitalul simbolic „hipness” sînt neapărat necesare investiții riscante, care în cele din urmă se pot dovedi a fi foarte scumpe. În asta constă una dintre problemele decăderii hipness-ului, căci astfel de investiții se pot transforma peste noapte în investiții ratate. Un fost punker poate că a investit zece ani din biografia sa în viața de punker, a colecționat toate discurile importante, și-a apropiat o anume știință subculturală și a trăit, demonstrativ, în sărăcie. Dar dacă atunci cînd punkul nu mai este „foarte în avans”, persoana respectivă nu reușește să transforme acest hipness special (capital simbolic valabil doar într-un anumit timp) în alte timpuri, atunci – nu în cele din urmă odată cu înaintarea în vîrstă – ea va avea foarte mult de pierdut. În situația în care codurile scenei nu mai înseamnă nimic iar știința specială este devalorizată, atunci investiția se dovedește a fi fost foarte riscantă. Rămîne doar frumoasa amintire a sălbăciilor ani ai tineretii. Spusele acestei persoane privind către „vremurile cele bune cînd încă mai ascultam Dead Kennedys” nu vor suna mai puțin penibil decît cele asemănătoare ale șalezioptiștilor, care afirmă că rockul pe vremea celor de la Rolling Stones era încă autentic.

1. Prin termenul hipster sînt desemnați astăzi tinerii de stînga, din mediul urban, avînd venituri medii sau superioare și definindu-se ca fiind non-mainstream. Termenul a apărut însă în anii '40, desemnîndu-i, la vremea respectivă, pe pașionatii de jazz modern. (n. trad.)

2. Strategia subversivă a supraafirmării presupune participarea în cadrul anumitor discursuri sociale, politice sau economice și afirmarea, apropierea sau consumarea acestora operate în scopul subminării lor. (n. red.)

Traducere din limba germană de Cristian Cercel

Fotografie de Alexander Milligan, publicată în ediția newyorkeză a „Time Out”. Articolul: „De ce trebuie să moară hipsterii”

Ca hipster, tînărul Malcolm X era, întii de toate, cool. Modelele sale din anii '40 erau hipster-ii din Harlem, muzicienii bebop și fanii lor. Hipness-ul lor nu făcea trimitere doar la muzică și dans, ci se referea mai ales la distracția legată de ritualul cool.

A TRECUT
CU BINE HOPUL
PRIMULUI
LUNGMETRAJAdrian Sitaru: O să-
deși nimeni n-arunca

A reușit recent performanța de a câștiga trei premii în două zile, la două festivaluri diferite. De fapt, patru: Premiul Special al Juriului la Estoril și Premiul Special al Juriului „Silver Alexander”, precum și Premiul de interpretare feminină ex-aequo – Ioana Flora și Maria Dinulescu – la Salonic. Lungmetrajul său de debut, *Pescuit sportiv*, a avut o genă grea, care l-a făcut la un moment dat să se teamă că n-a reușit decât un film prost. Acum Adrian Sitaru nu mai crede asta. Și așteaptă premiera românească a filmului, pe care a stabilit-o pe 13 februarie, pentru că pică într-o vineri. Vom înțelege de ce, atunci când vom vedea filmul.

Interviu realizat de Iulia Blaga

Trei premii în două zile. Ți-ai verificat horoscopul înainte, ca să știi ce te așteaptă?

Hmm, așa se întâmplă câteodată... S-a întâmplat și cu *Valuri* – o perioadă lungă fără nimic și apoi poc: patru-cinci premii în câteva zile.

Ce ți-au spus membrii juriului de la Salonic?

În mod direct mi-au spus că au fost impresionanți de multe, dar că scenariul și jocul actorilor li s-au părut de excepție. Mai mult, la proiecțiile de la Salonic sala a reacționat cel mai bine din toate locurile unde am fost până acum.

Premiul „Silver Alexander” de la Salonic, în valoare de 22.000 de euro, pică bine pentru un film făcut fără bani. Care e istoria filmului?

Scrierea scenariului a început prin 2003; spre sfârșitul anului 2004 am avut un script onorabil și am început să caut ajutor. Am obținut o cameră și ceva lumini de la Videolink, apoi echipament de sunet de la Audio Design Digital Art, și ceva spațiu de montaj. De asemenea, Dawis Film m-a ajutat pe partea de organizare și producție. În 2005 am început filmările, dar cu adevărat le-am terminat în 2007. Scena necului, de pildă, ne-a dat multă bătaie de cap. Nici vremea nu a ținut cu noi. Montajul a durat încă vreun an, iar în final, în aprilie-mai 2007, am avut un film pe format digital cu sunet de la filmări, adică nemixat. În această formă a fost văzut de producătorii francezi în vara lui 2007. S-au îndrăgostit de el și au făcut tot posibilul să-l finalizez pe 35mm și cu sunet profesional. Ajutorul final a venit de la ei și de la ARTE. O genă lungă, într-adevăr, și cu o grămadă de noroc!

Ai avut la un moment dat impresia că n-o să mai termini filmul niciodată?

M-a obosea foarte mult. După ce l-am filmat, a fost nevoie să-l reiau în alte forme, pentru realizarea sunetului (la Paris), apoi a gonflării pe 35 mm etc. Nu numai că am avut impresia că n-o să-l mai termin, dar, și mai rău, că e un film prost, că nimeni nu-l place (poate doar niște prieteni) și că o să fac toată viața televiziune. A fost o perioadă foarte deprimantă. Apoi l-am scos „în lume” și datele s-au schimbat radical!

Pescuit sportiv e un film la care actorii au jucat pe gratis. Cu ce argumente i-ai convins?

Cu scenariul cred, altfel n-ai cum! Dar e și foame de film în România pentru actori!

Când ți faci premiera românească?

Pe 13 februarie. Este o vineri 13, și îmi place ideea asociată cu filmul. Cuplul meu pleacă într-un weekend relaxant, un fel de Valentine's Day, dar ce se întâmplă e un fel de vineri 13: toate merg rău de la început.

Pescuit sportiv nu are acțiunea localizată în România. Te lerești de subiectele românești?

Povestea se poate întâmpla oriunde, dar nu că m-aș feri de subiectele din România. Întotdeauna mi-au plăcut poveștile universale, care țin mai mult de comportamentul uman. Cred însă că orice poveste bună are un strat de universalitate, altfel nu i-ar interesa decât pe cei din țara respectivă. Ideea scenariului mi-a venit după ce am citit un scenariu de scurtmetraj al lui Radu Jude. M-a fascinat posibilitatea unei povești despre comportamentul uman spusă într-un mod foarte ieftin, ca filmare vreau să zic. Am auzit păreri că m-aș fi inspirat din *Cuțitul în apă* al lui Polanski – e drept că mi-a plăcut mult, dar nu m-am gândit la el când am scris.

Iubești oamenii? Ce te sperie la ei?

Cred că iubesc mult oamenii, însă mă fascinează comportamentul speciei animale care se cheamă om. Și, cel mai mult, autodistructivitatea de care dăm dovadă zilnic. De la simpla țigară până la relațiile de iubire – și o facem de cele mai multe ori cu plăcere. Încerc să înțeleg acest comportament, să aflu poate mai multe și despre mine... Cred că pot înțelege de ce avem războaie – e un mod competitiv de supraviețuire pe care îl are orice animal, dar nu înțeleg de ce ne place să ne autodistrugem ca persoane în sine. Sinuciderea e doar un act extrem pe care animalele îl fac în situații extreme. Noi îl facem destul de aleator și de multe ori nemotivat. Dar avem dorința de autodistrugere în noi – ne place să fumăm, să bem alcool, să mâncăm chestii nesănătoase. Înțeleg că sint plăceri nevinovate, dar cel mai dureros este când vezi cu cită plăcere eșuăm uneori în relațiile noastre, și nu mă refer doar la cupluri, ci și la relațiile părinți-copii, prieteni. Le distrugem mult mai ușor decât le construim. Nu văd cum ajută asta la evoluția speciei, dar încerc să înțeleg.

În ultimul an ai petrecut mult timp în străinătate, mai ales ca rezident Cinefondation al Festivalului de la Cannes. Care e acum percepția străinilor asupra filmului românesc? Sintem în continuare buricul țigului?

Bună întrebarea. Deși cinema-ul românesc e foarte cunoscut, nimeni nu se agită automat de gîtul unui film românesc. Într-un an cu o producție mare de filme, am avut doar un singur film la Cannes, într-o secțiune paralelă, și niște

» Producția *Valuri* de Adrian Sitaru a fost
selecționată în peste 100 de festivaluri
și a câștigat 27 de premii.

selecții la festivaluri mari. Adică, până la urmă, valoarea contează foarte mult, iar brandul „Film produs în România” nu se vinde chiar așa cum credem noi... Însă da, avem un cinema recunoscut pe plan internațional. Pentru mine chiar e un miracol că din cinci-șase lungmetraje foarte bune făcute în ultimii cinci-șase ani am construit brandul ăsta.

În ce fel te-a ajutat rezidența Cinefondation de la Paris?

Am avut timp și liniște pentru scris, contact apropiat cu producătorii francezi și posibilitatea să lucrez la postproducția *Pescuitului*... care a fost făcută cam în aceeași perioadă, tot la Paris.

Care sînt cele mai repetitive întrebări care ți se pun în străinătate?

De ce am folosit POV-ul („Point of view”) în film, adică de ce am filmat tot filmul din unghiul personajelor. Care e secretul cinematografului românesc.

Și tu ce răspunzi?

Pentru că la început, în primele variante de scenariu, aceeași poveste era spusă de trei ori din punctul de vedere ale fiecărui personaj. Apoi am considerat că e prea plictisitor să spun aceeași poveste de trei

ori chiar dacă diferit, dar am păstrat ideea POV-ului pentru că am realizat că ști că ultimul POV este al unei persoane. În acest fel, finalul capătă valențe și înțelesuri noi. Mi-a plăcut chestia asta, mi se pare că o poți „simți” doar văzînd-o, adică e foarte cinematografică. Pe de altă parte, îmi place POV-ul și consider că este mai mult sau mai puțin viitorul cinema-ului. Este mult mai interesant să pui audiența în pielea personajului. Semnele sînt evidente: jocurile video, reality show-uri etc.

La a doua întrebare, cea cu secretul cinematografului, spun că nu știu care e acesta și că e un miracol pentru mine că din cinci-șase filme ne-am făcut un nume...

Știi că s-a alcătuit recent un top al criticii cu cele mai bune zece filme românești din toate timpurile. Ce părere ai despre această inițiativă? Cum ar arăta topul tău?

Nu-mi place să fac topuri și nu-mi spun nimic topurile, mai ales cînd sînt făcute în aceeași oală filme făcute în condiții atît de diferite și la distanță de timp atît de mare. E ca și cum ai amesteca primele filme mute cu filmele de azi de la Hollywood, într-un top al celor mai bune filme... Care e criteriul pînă la urmă? Adică mi se pare foarte subiectiv! M-a mirat că

„mi fie de-acum mai ușor, că cu bani în mine

Marfa și banii nu face parte din topul respectiv. Nu e doar un film foarte bun, dar a și declanșat „noul val”. Păreră mea, desigur!

Te preocupă ideea dacă aparții unui val de sine stătător? Dacă tot le ai cu valurile...

Nu mă preocupă deloc. Mă preocupă să fac filme cât mai bune și care să-mi placă în primul rând mie.

Ai vrut dintotdeauna să faci filme?

După vârsta 19 ani, când i-am descoperit la Cinematecă pe Tarkovski, Bergman și Fellini. Înainte eram cu muzica. Am descoperit târziu ce înseamnă cinema-ul – un amestec al celorlalte arte. Plus că nu e deloc plictisitor: scrii, repeți cu actorii, filmezi, montezi, colaborezi la muzică etc. – sînt o grămadă de segmente diferite la care îți aduci aportul.

Mai îți mînte care a fost primul film pe care l-ai văzut?

Hmm, poate niște Stan și Bran cu părinții mei. Sau parcă un film italian despre mafie. Oricum, nu m-a marcat! În schimb, îmi amintesc că îmi plăceau mult filmele, iar una dintre cele mai „aspre” pedepse date de părinți era să nu mă lase la televizor, la film.

Ce fel de copilărie ai avut? Frați, surori? Vacanțe la Năvodari? Cozi la unt la 4 dimineață?

Fără frați sau surori, în rest – puțin din toate. O copilărie destul de fericită. Cel mai

plăcut era timpul petrecut în vacanțele de vară la bunicii de la țară, la Presaca, undeva lângă Sibiu, dar și la mătușile de la Sibiu unde eram răsfățat.

De ce n-ai studiat la UNATC?

Că n-am intrat. Am dat examen de trei ori, ca Radu Jude cred, și am căzut de la prima probă. Foarte descurajator... Oricum, acum nu regret deloc, nu că Universitatea Media ar fi mai bună.

Ce cinești îți plac?

Îmi plac mulți, și sînt perioade cu preferințe; acum îmi plac mult Gus Van Sant, Mike Leigh, Aki Kaurismäki. Dar nu că mi-ar plăcea să fac film ca altcineva; aș vrea să am propriul meu mod de expresie.

Dar există vreun scriitor sau vreun pictor despre care să spui: „Aș vrea să pot face film așa cum scrie/pictează?”.

Raymond Carver. La pictat nu mă bag...

Există vreun eveniment petrecut recent în țară/slume care te-ar inspira pentru un film?

Tot timpul „vād” posibile povești mai mult sau mai puțin interesante de pus în film. Ultima ar fi, să zicem, povestea unui pirat de vase etiopian.

Cum stai cu proiectul Cu cele mai bune intenții?

Cred că bine. Am cam 90% din ce va fi ultimul draft. Încă mai finizez. Am niște actori în cap, însă doar castingul va fi relevant.

„AM DEVENIT PRODUCĂTOR DE NEVOIE, CĂ N-AVEA CINE”

Ai încredere în structurile oficiale de la noi care se ocupă de cinema?

Da.

În proporție de 50%. Dar asta e încrederea mea în orice structură oficială de la noi. În orice caz, s-au făcut multe lucruri bune în cinema, în ultimii ani, de către structurile oficiale. Încet, ce-i drept. Sper să se continue în această direcție, căci mai sînt la fel de multe de făcut.

Ai votat la uninominale?

Crezi că acum, după succesul cu Pescuitul sportiv, îți va fi mult mai ușor să faci film, adică să găsești bani?

Evident! Nu am ce să zic mai mult, dar bineînțeles că nu aruncă nimeni cu bani în mine. Cei interesați vor să citească totuși scenariul viitorului proiect etc.

Unii regizori de la noi spun că nu vor să aibă de-a face cu producția, că au

nevoie de un producător care să-și facă treaba, în timp ce ei și-o fac pe a lor. Tu ești și producător. Cum le impact?

Sînt de aceeași părere cu regizorii de care spuneai. Nu prefer deloc să am de-a face cu producția. Am devenit producător de nevoie, că n-avea cine. În continuare voi fi producător mai mult cu numele companiei, dar nu producătorul principal, ca să zic așa. Avantajul cînd ești și producător este că păstrezi un mai mare control asupra proiectului și, normal, culegi și roadele!

» **Premiera românească a Pescuitului sportiv va avea loc pe 13 februarie. Vineri, 13.**

» **Adriana Babeți: „Dac-ar fi să judec drept, ar trebui să recunosc că 2008 a fost bunicel pentru mine și că n-ar trebui să mîinii în nici un chip Instanța. N-am făcut nici măcar o viroză decît acum, la spartul tîrgului, am arat cu spor pe ogorul academic...”**

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Tolbă plină

Ne-a fost dor de iarnă, iarnă am avut (și încă avem). Chestie care pe mine m-ar putea scuti toate săptămînile astea de rubrică, din simplul motiv că sînt moartă după primăvară-vară, după soare și căldură. Cînd e mohorit și frig, parcă-mi dispar toate motivele de bucurie, ca și cum mi s-ar tăia gazonul la cele 3.500 de semne din „Supliment”. Pentru a nu știu cîta oară meteodependența asta îmi blochează tastatura, creierii și-mi întunecă bilanțurile. Dar dac-ar fi să judec drept, ar trebui să recunosc că 2008 a fost bunicel pentru mine și că n-ar trebui să mîinii în nici un chip Instanța. N-am făcut nici măcar o viroză decît acum, la spartul tîrgului (chiar dacă lucrurile nu ies imediat la rampă, sub reflectoare), am mințit destul de puțin și nu în chestii grave, în cred că m-am certat cu cineva, ba chiar am zis, ca la Raluca Moianu, iartă-mă de cîte ori am simțit că e cazul, am plîns la Giverny-ul lui Monet de atîta splendoare, în grădina cu flori, am încercat să mă țin de cuvînt și să fac tot ce-am promis, dar n-am reușit, m-am reumușcat ce m-am reumușcat, pînă mi-am zis atît am

putut, atît am făcut, am zăcut ore-n șir în curte, sub nuc, cotropită de plăcere, am bîntuit, cu treabă sau în vacanțe, prin 11 țări, două mări și un ocean, am slăbit vreo 2 kg., mi-am înfrînt citeva frici și-o spaîmă, n-a fost zi să nu rîd și n-a fost zi să nu-mi găsec măcar un motiv de bucurie, fie și cît o scamă.

lată ce m-a urcat pe piscuri fix la capătul lui 2008: micul anunț de pe ușa fostului magazin de pînzuri de lîngă redacție: „Intră acum! S-a deschis cea mai frumoasă librărie din orașul tău!”. Așa a și fost! Am intrat în 30 dec. cu Mimî în *Cartea de nisip*, din întîmplare, la nici o oră după deschidere, în chip de clienții 1 și 2. Îndrăznesc să spun că e unică în România și că a fost cel frumos dar de după Crăciun. Fiindcă la noi Ajunul cu greu poate fi întrecut de ceva. Nu ne-am moșmondit prea mult și, ca în toți anii, iar ne-am adunat cu mic cu mare. Brazi, colinde, bunătăți pe masă, moși cu plete dalbe, daruri multe. Chiar dacă pentru mine a răsărit doar o punguliță (v. foto), știu sigur că în tolbă moșuleanul care-nam fost mi-a pitulat ceva dolofan pentru 2009.

José Saramago

Fărîme de memorii

Publicăm în această ediție a „Suplimentului de cultură” o avanpremieră a volumului *Fărîme de memorii*, în curs de apariție în seria de autor „José Saramago” a „Bibliotecii Polirom”, alături de două ilustrații însoțite de explicațiile scriitorului.

Traducere din
limba portugheză de
Georgiana Bărbulescu

Încă n-am vorbit despre bunicii mei paterni. Așa cum obișnuia să spună poetul Murilo Mendes despre infern, existau, dar nu funcționau. El se numea João de Sousa, ea, Carolina da Conceição și la capitolul duioșie nu aveau nimic, deși, ca să spunem adevărul, au fost extrem de puține ocaziile pe care le-am avut, ei și cu mine, ca să vedem pînă unde putea să ajungă disponibilitatea noastră reciprocă în ceea ce privește schimbul de afectivitate. Îi vedeam rareori, iar uscăciunea care mi se părea că mă întîmpină și în unul și în celălalt mă intimidă. Un ansamblu de împrejurări care, evident, nu mi-a stat mie în putere să-l favorizez sau să-l împiedic, a făcut ca, într-un mod firesc, spontan, cuibul meu în Azinhaga să fie întotdeauna casa bunicii materni, plus cea a mătușii Maria Elvira, din Mouchoão de Baixo. Bunica mea Carolina, în orice caz, n-a fost niciodată un om expansiv, de exemplu, nu-mi amintesc să mă fi sărutat vreodată, iar dacă a făcut-o, a fost cu gura țeapănă, ca o lovitură cu ciocul (diferența se înțelege ușor), încît, zic eu, decît să mă fi sărutat așa, mai bine era să n-o fi făcut. Cui nu-i plăcea deloc această preferință necondiționată pentru bunicii materni era tata, care, într-o zi, cînd am spus „bunicii mei”, referindu-mă la părinții mamei, m-a corectat sec, fără să se obosească să-și ascundă resentimentele: „Mai ai și alții”. Ce era să-i fac? Să simulez o iubire pe care n-o simțeam? Sentimentele nu le poți stăpîni, nu e ceva pe care-l scoți sau îl pui în funcție de conveniențele din fiecare moment, cu atît mai puțin dacă, prin natura vrstei, ai în piept o inimă neavizată și liberă. Bunica mea Carolina a murit cînd aveam cu zece ani. Mama a venit într-o dimineață la școala din Largo do Leão cu vestea nefastă. Venise după mine, nu știu dacă în virtutea vreunui precept de conduită

socială de care eu nu aveam cunoștință, dar care, după cît se vede, obliga la reu-nirea imediată a nepoților în caz de deces al bunicii. Îmi amintesc că în acel moment m-am uitat la ceasul de perete care se afla în sala de la intrare, deasupra unei uși și, ca unul care, în mod conștient, încearcă să culegă informații care ar putea să-i fie utile în viitor, m-am gîndit că trebuia să rețin ora. Cred că îmi aduc aminte că era ora zece și citeva minute. În cele din urmă, avea inimă a mea de copil, neavizată și liberă, se hotărîse să joace un rol: acela de observator rece care-și subordonează emoția registrului obiectiv al faptelor. Dovada că așa era mi-a fost dată de un al doilea gînd, și mai liber și neavizat, acela că mi-ar ședea bine să vărs una sau două lacrimi, ca să nu apar, în ochii mamei mele și ai directorului școlii, domnul Vairinho, în postura nepotului lipsit de sentimente. Ce îmi aduc aminte foarte bine este că bunica Carolina a fost bolnavă în casa noastră un timp. Zăcea în patul părinților mei, unde s-or fi culcat ei în acele zile n-am nici cea mai mică idee. În ce mă privește pe mine, eu dormeam în cealaltă cameră din partea de casă pe care o ocupam, pe jos și cu gîndaci (nu inventez nimic, noaptea treceau peste mine). Îmi amintesc că am auzit la părinții mei, de mai multe ori, un cuvînt despre care, la vremea aceea, credeam că denumește boala de care suferea bunica: albumină, că avea albumină (presupun acum că suferea de albuminurie, ceea ce, dacă mă gîndesc bine, nu e mare diferență, întrucît numai cine are albumină poate avea albuminurie). Mama îi puneă comprese cu oțet cald, nu știu pentru ce. Mult timp, mirosul de oțet cald a fost asociat în memoria mea cu bunica Carolina.

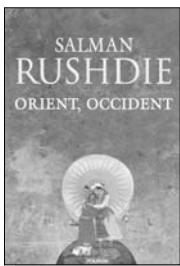
Uneori mă întreb dacă anumite amintiri sînt cu adevărat ale mele, dacă nu sînt mai mult amintiri ale altora despre unele episoade în care eu am fost un actor

inconștient și de care abia mai tîrziu am luat cunoștință, fiindu-mi povestite de cei care au fost prezenți, dacă nu cumva vorbeau și ei după ce i-au auzit pe alții povestind. Nu acesta este cazul acelei mici școli particulare, aflată la etajul al patrulea sau al cincilea al unei clădiri din Rua Morais Soares, unde, înainte de a ne duce să locuim pe Rua dos Cavaleiros, am început să învăț primele litere. Așezat pe un scaun mic, le desenam încet și sirguincios pe piatră, acesta era numele care i se dădea pe atunci ardeziei, cuvînt prea pretențios pentru a ieși cu naturalețe din gura unui copil și pe care, poate, nici nu-l cunoștea încă. E o amintire proprie, personală, clară ca un tablou, din care nu lipsește trais-ta, în care îmi aranjam lucrurile mele, făcînd din pînză de sac maron, cu o sfoară ca s-o pot pune în bandulieră. Se scria pe ardezie cu un creion de cretă care se vindea în papetării și putea fi de două calități, una, mai ieftină, dură ca piatra pe care se scria, pe cînd cealaltă, mai scumpă, era fină, moale și spunea că e „de lapte” din cauza culorii ei, un gri deschis, exact cu aspect lăptos. Abia după ce am intrat în învățămîntul oficial, și nu imediat în primele luni, am putut degetele mele, în sfîrșit, să atingă acea mică minune a celor mai actualizate tehnici de scriere. Nu știu cum vor percepe toate acestea copiii de acum, dar, în acele vremuri îndepărtate, pentru copilăria noastră, timpul părea alcătuit din ore de un tip special, toate lente, care parcă se tirau, interminabile. A trebuit să treacă cîțiva ani ca să începem să înțelegem, definitiv, că fiecare avea doar șazececi de minute și în-că și mai tîrziu am căpătat certitudinea că toate acestea, fără excepție, se terminau la capătul a șazececi de secunde...

Din vremea în care am locuit pe Rua Sabino de Sousa, în cartierul Alto do Pina aveam o fotografie (care, din nefericire, a dispărut) în care eram cu mama la ușa unei băcănii, ea, așezată pe un

SEMNAL

Salman Rushdie, *Orient, Occident*, traducere din limba engleză și note de Dana Crăciun, colecția „Biblioteca Polirom. Seria de autor «Salman Rushdie»”, Editura Polirom, 224 de pagini, 36.95 lei

Reunind nouă povestiri publicate pe parcursul mai multor ani, *Orient, Occident* reia una dintre temele predilecte ale lui Salman Rushdie, și anume suspendarea între două lumi de care se simte atras în egală măsură și pe care este, tot în egală măsură, dispus să le critice. O încercare de apropiere și definire culturală a două teritorii care și-au spus cuvîntul în formarea sa ca scriitor, volumul de față problematizează percepția celor două universuri și propune un spațiu intermediar, în care memoria, istoria și imaginația se întîlnesc și se fertilizează reciproc.

Rushdie este cel mai important scriitor postcolonial al subcontinentului. În lumea imaginată de el, bîieți indieni din Kensington le cîntă cîntec de Neil Sedaka unor fetețe pe nume Scherezada, iar diplomați asiatici își dezvăluie fan-taziile de fani Star Trek. (The Times Literary Supplement)

Antonio Tabucchi, *Tristano moare*, traducere din limba italiană și note de Vasile Mitu, colecția „Biblioteca Polirom. Proză XXI”, Editura Polirom, 216 pagini, 22.95 lei

Tristano moare (2004) este o lungă confesiune a unui muribund, desfășurată de-a lungul ultimului august al secolului XX. Un om care a luptat toată viața pentru libertate își rememorează existența tumultuoasă, alternînd episoadele de luciditate cu delirurile provocate de morfina. La capătul său, un scriitor ascultă și scrie.

Așezat sub semnul unui epigral din Paul Celan („Pentru marte cine de mărturie?”), ultimul roman al lui Antonio Tabucchi ne provoacă la o meditație pe tema eroismului, lașității și trădării, a literaturii și relației sale cu realitatea, meditație pe parcursul căreia distincțiile dintre cel care vorbește și cel care ascultă se dizolvă, biografia și istoria se confundă, iar cititorul este invitat să ofere propriul răspuns la o întrebare fundamentală: ce înseamnă a-ți povesti viața?

Tristano moare este o carte epocală o reflecție profundă pe tema literaturii noului mileniu și a societății care va să vină... (Prometheus)

» Aceasta este din vremea ciclului primar. Cred că este a doua fotografie a mea, dacă nu iau în calcul una care a dispărut, aceea în care eram cu mama în ușa unei băcănii, ea în doliu după moartea fratelui meu Francisco, eu cu o figură tristă.

taburet, eu, în picioare, rezemat de genunchii ei, avind alături un sac de cartofi cu o etichetă de hirtie pictată de mână, așa cum se folosea pe atunci și avea să se folosească încă mulți ani în prăvăliile de cartier, informându-l pe cetățean asupra prețului produsului chiar înainte de a intra în magazin: \$50¹, sau cinci *tostões*² kilogramul. După înfățișarea mea, trebuie să fi avut vreo trei ani și aceasta ar fi fost fotografia mea cea mai veche. Cu Francisco, acel frate care a murit de

bronhopneumonie la vârsta de patru ani, în decembrie 1924, am o fotografie de când era încă un bebeluș. Uneori m-am gândit că așa putea să spun că era fotografia mea și astfel să-mi îmbogățesc iconografia personală, dar n-am făcut-o niciodată. Și ar fi trebuit să mă ușoră din lume, de vreme ce, părinții mei fiind morți, n-ar mai fi nimeni să mă dea de gol, însă furtul imaginii cuiva care și-a pierdut viața mi s-a părut o lipsă de respect de neiertat, o lipsă de demnitate

fără nici o scuză. Să dăm, prin urmare, Cezarului ce e al Cezarului, lui Francisco, ceea ce numai lui Francisco îi putea aparține.

1. 0,50 scuzi. Scudul era moneda națională portugheză înainte de introducerea monedei europene.

2. *Tostão*, plural *tostões*, diviziune a scudului reprezentând a zecea parte din acesta.

» Acesta este Francisco, căruia n-am îndrăznit să-i fur imaginea. A trăit atât de puțin, cine știe ce ar fi putut deveni. Uneori mă gândesc că, trăind, m-am străduit să-i dau o viață.

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

Vise și bolboroseli în somn

La douăzeci și doi de ani am început să-mi scriu visele ca un fel de contrajurnal. Erau, de fapt, nu neapărat vise, cât bolboroseli în somn, urmate mai apoi de o hermeneutică mai mult sau mai puțin abilă, uneori chiar prefăcută. În sipelele somnului meu se aflau vise care puteau fi scrise, apoi vise pe care aș fi dorit să nu le am niciodată și, în sfârșit, vise pe care pur și simplu refuzam să mi le amintesc. Deschideam lădițele somnului, scriind din balamale mentale, bătrîne de veacuri, întrezărind ceea ce se afla înăuntru cu destulă spaimă, căci visele mă întorceau pe dos ca o mănășă și mă arătau așa cum nu aș fi vrut să fiu arătată niciodată. Așa cum rugăciunea este un gest intim, la fel sînt și visele, tot un fel de rugăciuni, dar în imagini, nu în vorbe sau gânduri.

Aflasem însă un lucru pe care nu îl știusem pînă la douăzeci și doi de ani, deși el era la mîntea cocoșului: că toate visele sînt vii și că mortificarea lor are loc doar prin uitarea sau dispariția lor de mai târziu. Că nu există vis mort, înseamnă că și visătorul este asemenea. Mă bucuram, prin urmare, că eram o visătoare vie (nu doar în carne și oase sau cu singele curgînd iute prin vene), dar bucuria mea nu a ținut mult: în perioada în care am scris prima mea carte nu am mai putut visa deloc,

fiindcă mi se tociseră calitățile de visător, devenisem stearpă. Dihația din mine nu mai voia să viseze. Inventasem atât de multe coșmaruri și deliruri în cartea la care scriam (*Călătorie prin oglinzi*, un microman oniric), încît, iată, pedeapsa venise de la sine: fap-tura mea reală nu mai putea să viseze, epuizată fiind de ficțiunile plasmuite în roman. Ca să mă oblig să fiu visătoare vie am început atunci să îmi provoc visele, inventîndu-le și forțîndu-mă să le visez, apoi să le narativizez în viața de zi cu zi. Ca și cum le-aș fi visat în chip natural, din beciurile nopții. Era ciudat, dar amintirea mea în fața acestor vise scornite și mai apoi programate spre a fi visate era aceeași cu a viselor visate cu adevărat, de la sine. Visele acestea erau niște surori vitrege, dar adiau în urma lor aceeași mireasmă amețitoare a întîmplărilor de nepătruns. Mînciunile mele onirice lăseau urme luminoase în amintire, ceea ce mă năucea, căci știam că, la început, ele fuseseră confecționate din plastilina moale, bezmetică, a dorințelor mele lichide. Eram, am fost dintotdeauna, o onirofilă (și cvasi-oniromantă) cu vîrtej.

P.S.: Cred că opusul cuvîntului *bezmetic* ar trebuie să fie *dezmetic* (de la a se/te/ne dezmetic).

Playback (I)

Într-o frumoasă dimineață de toamnă, care se întîmpla să fie în week-end, am pornit cu mașina proprietate personală spre Televiziune.

Editura la care trudeam primise o solicitare, învelită în irezistibile rugăminți: să-și trimită un reprezentant la o emisiune specială dedicată cărților. Mai bine zis, lecturii. Și mai exact, lecturii de cărți.

Întrînd pe poarta Televiziunii, fericitul reprezentant editorial simți că e ceva în neregulă. Agentul de pază părea OK. Culoarele, lungi, învîrtite și goale, duceau într-adevăr către locul faptei. Machiajul era și el aplicat cum scrie la carte. Cum scrie

la carte? Nu știu exact, dar așa se spune.

Abia pătruns în studio, tânărul editor înțelese în ce capcană avusese nesăbuiința să intre. Prea târziu pentru decizii alternative. O hală uriașă, cu gradene pe margini, securiza parcă locul aflat în lumina reflectoarelor. Sub bătaia încrucișată a acestora, realizatoarea, faimoasa Marinela Almuțan, stătea de vorbă cu oameni din propria echipă. Cu un zîmbet fugar, ea l-a întîmpinat și în aceeași secundă l-a și uitat pe invitatul ei editorial, care visa să-și petreacă dimineața de sîmbătă liberă vorbind despre bucuria lecturii.

Omul cărții surîse și el, nițel rînit, dar apoi, deodată, bucuros: un om din pletorica echipă de organizare veni din întunerice și-i puse în mînă o pungă de plastic. Cadou de la sponsor, șefu', îi zise acesta conspirativ, în drumul spre gradena unde avea să stea invitatul. Țsta e locul meu? întrebă editorul, nedumerit că pe cele trei rînduri ale tribunei stăteau, inghesuiți, vreo cincizeci de pensionari de ambe sexe. Nu puteai să bagi un ac între acești avizi consumatori de cultură. Și totuși, mai cu rugăminți, mai cu coate discrete (experiența de stadion rămîne decisivă), tînarul om al cărții își cîștigă locul la peluza.

Exact în acel moment, în studio năvăli poetul și profetul

național, Andi Plescu, urmat de o fiică și, la cîțiva metri, de o producătoare vîicăreață. Aceasta făcuse gafa de a nu-l aștepta, la ora fixată, la intrarea Televiziunii, și Plescu vociferă de se auzea în toată hala. Bine, era și efectul de ecou.

Cu un ochi mă uitam în pungă cu cadouri, cu celălalt urmăream ce se mai întîmpla prin studio. Nu ascund că spectacolul exterior devenise mai pasionant decît explozările în mila sponsorului. Tînarul editor avea acasă cosmetice oarecum mai bune decît pasta de dinți ABC și apa de toaletă Bubu pe care le primise acum, gratis.

Cu chiu, cu vai, tribunul fu domolit. Cu un gest imperios, el se depuse pe fotoliul

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

central, care scriiți, dar într-un mod liniștitor. Situația reîntra sub control. Marinela Almuțan ciripea cu echipa ei, complex conectată și interconectată, iar gradena mea, în păr, asculta mută de admirație conversațiile de platou.

Nu eram singurii. Pe partea opusă a halei, o altă tribună se umplu într-o clipă. Cot la cot cu pensionarii lui, junele editor văzu cu surprindere, vizavi, o liotă de tineri cu părul vopsit și cercei în nas, care se instalau cu o dezinvoltură invidiabilă.

Își știau bine locurile. Poate și rolul?

Punînd punga la picioare și făcînd, oricît ar părea de curios, loc altui invitat special (cunoscutul prozator optzecist Gheorghiuța Cuscu, rubicond și bonom), tînarul simți un fior. Emisiunea „Oala de pe foc”, la care fusese solicitat să vorbească despre bucuria lecturii, era pe cale să înceapă.

Erau așteptate încă două personalități culturale, și gata. Cele două gemene (blonda și bruneta) de la formația Sandy.

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu &
Emil BRUMARUFragment cu
costum de pirat

Veronica D. Niculescu: O să spun mai întâi că mi s-a părut oribilă cartea pentru copii dotată cu telefon mobil. O carte care țipă, brrr, ce invenție! Apoi, în altă librărie, m-am întors doi pași, ca să mă uit mai bine: o carte cartonată, mare, frumos colorată, lucioasă, avea prins un cuțit, un cuțit baban, cu lamă lată și miner auriu (din plastic moale, inofensiv). Sub titlu scria „Carte și costum de pirat”. Oh! Iar dedesubt era o „Carte și costum de prințesă”. Cu, vai!, o baghetă magică atașată! Erau frumoase, zău că erau... Și mi-am amintit pe drumul spre casă de o felicitare pe care am primit-o pe la 4-5 ani de la Sănduc, prietenul meu din bloc (și mi-am amintit chiar de el, cum îl îmbrăcase maică-să într-o zi în costum vișiniu de cafea, cu cămașă albă, da, da, volane ieșite pe la minci, un mic marchiz nepotrivit la joacă în nisip, îmbufnat, și biata de mine nevoită să îl împac, hai, că nu e așa urt...).

Felicitarea înfățișa o zină, păr de aur ce-i depășea tălpile mici suspendate în aerul alb, rochie galbenă și, peste toate, un sclipici fin, cu străluciri vizibile doar la o atență înclinare, cu ochii mijiiți... Cîte dorințe n-am irosit (în acele momente ale copilăriei – cu o ață colorată legată la încheietura mîinii, sau cu osul din pieptul de pui tras cu degetele unsuroase, să se rupă mijlocul spre tine ca să se îndeplinească), da, cîte dorințe n-am irosit cu gîndul la acea felicitare! „Să zbor”, „Să zbor”, „Dă Doamne să zbor...” Mi-o fi de folos cîndva, parcă poți să știi, poate în vreun ultim salt, din vreo căsuță din copac. „Carte și costum de locatar de căsuță de copac.”

Emil Brumar: Un poem pe care regret că nu l-am scris eu! Dar scoțesc prin vrafuri să găsesc cartea cu Prințese, tradusă de Foață...

V.D.N.: Ei, vreți să mă simt eu prost... Nu e poem – nu știu să scriu poeme –, e o biată însemnare de jurnal.

Dar vă invidiez eu, pentru cartea cu prințese. Am răsfoit-o doar în librărie. Superbă! Și mai am și alte restante – nici pe cea cu bunici n-am luat-o încă! \$\$\$...

Și mai adaug ceva, tot din vremea felicitării cu zină: peste cîțiva ani, mă îndrăgosteam de luri Gagarin, dormeam cu poza lui sub pernă. Deveneam, deci, realistă: cu Gagarin alături, chiar aveam șanse să zbor!

E.B.: Hahaha! Eu am fost îndrăgostit mult timp (clasa a patra, a cincea) de femeia aceea infernală, însemnată, cu un crin de fier înroșit, în carne... soția blestemată a lui Athos, din *Cei trei mușchetari*. Și de Becky, concommitent, „logodnica” lui Tom Sawyer!!! De o femeie reală m-am îndrăgostit, prin a treia, ducîndu-mă la teatru și văzînd o actriță blondă, dulce, Virginica Bălănescu... Juca pe Ileana Cosînzeana... într-o piesă de Alecsandri...

Dar Gagarin era un soi de extraterestru... mă mir că nu te-ai îndrăgostit de o cățelușă, parcă Laika, și ea premergătoare a zborurilor spre lună... Însă primul act de gelozie l-am avut la 4 ani, cînd am înconjurat cu minuțele talia, mai exact fundul, că eram mic de tot, carnea caldă a mamei, nelăsînd-o să danseze la o petrecere școlară... Și n-a dansat, săraca, deloc, că plîngeam... Tot pe atunci, locuind în gazdă la un militar pensionat, tatăl meu fiind detașat mereu, eram gelos pe vajnicul fost căpitan, gazda, care cam făcea ochi dulci mamei și o invita la el să bea o vișinată destul de specială, făcută chiar de dînsul... Maică-mea, femeie frumoasă, zdravănă, crescută cu flăcăii de pe malul Nistrului, nu-l prea lua în seamă, dar uneori accepta să joace cîte o partidă de table, aruncînd zarurile galeșă și bînd cu înghițituri mici băutura aromată...

(va urma)

În spatele măștilor

Istoric al literaturii și poet, pragmatist și romantic, ateu și teolog, Papini, la fel ca și Nietzsche, unul dintre autorii săi preferați, a fost un mare iubitor de măști.

Bogdan Romaniuc

„Am citit astăzi *Omul sfîrșit* al lui Giovanni Papini. De-acum, sînt și eu sfîrșit. Romanul meu nu se va mai încheia niciodată în pagini și capitole. Iar eu trebuie să mă schimb. Trebuie, ca să nu mi se spună că am imitat pe Giovanni Papini. L-am urit și l-am iubit o după-amiază întreagă. L-am urit, pentru că el cuvîntase lumii ceea ce voiam să cuvînt eu. Și l-am iubit, pentru că mi-a scris viața. Copilărie înveninată de furie ascunsă, de invidie pe cei cu chip frumos, de ură pe cei bogăți și puternici, și feri-

ciți. Adolescența chinată de miopie și de obsesii cerebrale, roasă de nebunești ambiții, biciuită de neputință, consumată în plîns, pe care nu l-a auzit nimeni și nu l-a bănuțit nimeni, și nu l-a mîngiat nimeni. Eu am viețuit viața lui Papini. Și am lăcrămat, și mi-am lovit trupul. Și am strigat în singurătate, și m-am bucurat de sălbatică bucurie citînd *Omul sfîrșit*. Acela eram eu”, scrie Mircea Eliade în capitolul *Papini, eu și lumea*, din *Romanul adolescentului miop*.

„O asemenea întîlnire – decisivă și pentru mine și pentru soarta *Romanului adolescentului miop* – a fost *Un om sfîrșit* al lui Giovanni Papini, continuă Eliade în primul volum al *Memoriilor*. Citisem, ca atîția din colegii mei, *L'histoire du Christ*, dar nu mă cucerise. Dimpotrivă, *Un om sfîrșit* a căzut ca un trîznet. Nu-mi putusem închipui pînă atunci că pot semăna atât de mult cu altcineva. Mă regăseam aproape de de-a-ntregul în copilăria și adolescența lui Papini. Ca și el, eram urit, foarte miop, devorat de o curiozitate precoce și fără margini, voiam să citesc tot, vînd că pot scrie despre toate. Ca și el, iubeam singurătatea și mă înțelegeam numai cu prietenii inteligenți sau erudiți.”

Două cărți despre căutarea identității și despre singurătate, doi scriitori pentru care singurătatea se manifestă în mod diferit, dar efectele sînt aceleași. Personajele lor trec printr-o puternică criză existențială și se află întotdeauna în imposibilitatea de a se defini, de a se accepta, de a-și găsi locul în lume. Singurătatea doare și îi îndepărtează de ceilalți, dar are și un rol purificator: „Amărăciunea continuă a celui care nu are și nu poate avea, m-a ținut departe de alții și a trecut spiritul meu prin laminorul durerii, care l-a făcut mai curat, mai fin și mai demn”, spune omul sfîrșit.

Omul singuratic al lui Papini își găsește refugiul în lumea cărților, pe care le consideră a fi sacre. Ajunge chiar să nu mai de-

osebească între realitate și închipuire, luînd literale drept „martori inefabili ai adevărului”. Literatura devine astfel mai reală decît realitatea. Două cărți au avut o influență enormă asupra „omului sfîrșit” al lui Papini: *Imnul către Satana* al Giosue Carducci și *Elogiul nebuniei* de Erasmus din Rotterdam. *Un om sfîrșit* este alcătuit din șase părți, cu titluri ce ne trimit cu gîndul la o simfonie: *Andante*, *Appassionato*, *Tempestoso*, *Solenne*, *Lentissimo* și *Allegretto*, sugerînd evoluția personajului de-a lungul timpului. Copilăria „sălbatică” și „introspectivă”, singurătatea umilită vor da mai tîrziu naștere unui pesimism disperat și închis în sine ca „o fortăreață fără ferestre”.

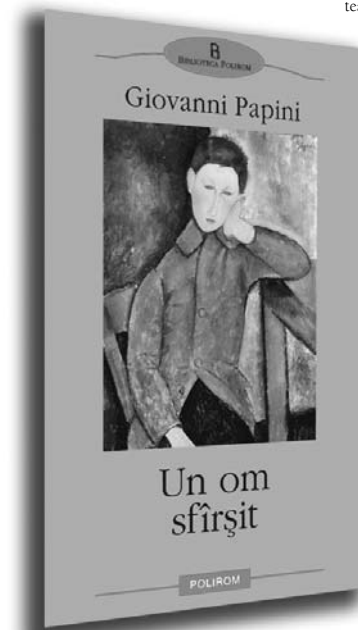
Cărți scrise pentru a deveni capodopere

Papini a fost un „cîșitor hedonist” și i-a tradus pe Bergson și Schopenhauer. *Amurgul filosofilor* este o variațiune la *Amurgul idolilor* al lui Nietzsche. Cărțile sale *Omul sfîrșit* („melancolica lui biografie”, cum o numește Borges), *Gog*, *Amurgul filosofilor*, *Martorii patimilor*, *Chipurile de oameni*, *Viața lui Iisus*, *Dante viu*, *Diavolul* au fost scrise pentru a deveni capodopere. Unul dintre textele lui Papini, *Două imagini într-un havuz*, l-a inspirat chiar pe Jorge Luis Borges în scrierea povestirii fantastice *Celălalt*.

Giovanni Papini a fost un personaj contradictoriu, care a susținut păreri antagonice. Istoric al literaturii și poet, pragmatist și romantic, ateu și teolog, Papini, la fel ca și Nietzsche, unul dintre autorii săi preferați, a fost un mare iubitor de măști. Nietzsche și-a trăit idolii ca pe niște măști proprii, pe care în final le-a aruncat. Scoaterea măștii înseamnă de fapt o „cădere în realitate”, întocmai precum măturîrșirea chiar Nietzsche într-o scrisoare către Erwin Rohde, din 1883, unde aseamănă scrierile lui Schopenhauer cu niște „castele de nisip”: „Căderea din aceste castele de nisip în realitate este de-a dreptul amarnică”. Ceea ce s-a ascuns pînă acum în spatele măștilor ieșe la iveală; descoperirea propriului chip înseamnă o întoarcere către sine: „Mă cuprîndese o nerăbdare față de mine însuși; îmi dădeam seama că era timpul să mă întorc să mă gîndesc la mine însuși”. Revenirea la sine înșuși este pentru Nietzsche forma vindectării supreme, simbolizată de îndepărtarea măștilor.

Măștile vorbesc despre condiția artistului, despre natura sa duală, despre ascunderii și tănuiri. Lui Nietzsche i s-a părut mereu că Zarathustra poartă o „mască de sfînt”, sub care se ascunde spiritul rău, demonul, cel care dă tircoale și corupe. Gilles Deleuze tratează problema măștilor artistului și vorbește despre nevoia marilor spirite de a purta măști, de a se camufla. A deveni ceea ce tu înșuși ești înseamnă să-ți îndepărtezi toate măștile, toate vîlurile de imprumut, să ieși din înlanțuire, să te emancipezi.

Giovanni Papini, *Un om sfîrșit*, traducere din limba italiană de Stefan Augustin Doinas, colecția „Biblioteca Polirom. Clasicii modernității”, Editura Polirom, 2008, 29.95 lei

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL
DE CULTURĂ SE
AUDE LARadio Iași
cultură și
muzicăîn fiecare vineri,
de la 20.00Cu George Onofrei
și Anca Baraboi

Centrul Național al Dansului

lăptăria enaci

suntem aici

Bd. Nicolae Bălcescu 2
București
Tel.: +40 (21) 318 86 76
office@cndb.ro
www.cndb.ro

Centrul Național al Dansului

cafe deko

alternativ

Antonija Livingstone construiește identități ficționale pe baza unor fișe de personaj

A scos o ușă din țîțîni. Și-a pus o barbă albă. Ho-ho-ho Merry Christmas! A dat peste cap o canapea. Și-a lăsat tatuajul la vedere. A ris în hohote și-a izbucnit în lacrimi.

Mihaela Michailov

Antonija Livingstone, invitată în cadrul amprentei lui Brynjar Bandlien, a fost torpilă care a bombardat Centrul Național al Dansului cu două performance-uri în care corpul era în același timp defragilizat și extrem vulnerabilizat. Pe virfuri și pe toată talpa.

În cel mai modelabil și permeabil show pe care l-am văzut vreodată, *The Part*, construit din bucăți de personaje glisante, suprapuse cu o dexteritate actanțială uluitoare, Antonija Livingstone e un evantai pliat și depliat instant, care intră și iese din cercul unei convenții pe măsură ce-i zgîndărește conținutul, deopotrivă exhibit și exfoliat ca o ceapă performativă. Antonija construiește identități ficționale pe baza unor fișe de personaj. Trasează comportamente performative care au o calitate esențială: rupțura și transformarea imediată, evoluția în interiorul ramei personajului și depășirea ei prin topirea în rama următoare. Repetă în buclă anumite replici, își adaptează vocea la notele caracteriale ale „invitaților” săi – Moș Crăciun, o femeie hiperexcitată –, își metamorfozează apariția din care face un cod de acces în rolul celor pe care îi joacă și deoacă. Antonija face jonglerii cu voci și corpuri scurse pe o canapea pe care o întoarce pe toate părțile. E e ca un copil care sare în același timp coarda, elastic și garduri. Care poate cam tot ce se poate.

Se dilată și se contractă, se strînge și se rulează ca un elastic care, exact în se-

cunda în care ai senzația că se va rupe, se întinde și mai mult. Ca un recipient în continuă ebuliție care ia forma substanței din el.

Pe șoseaua ocolitoare

Procesualitatea e unul dintre elementele care definesc spectacolele prezentate de Centrul Național al Dansului, singurul spațiu din București în care ai șansa să fii martorul traseului unui performance, să-i parcurgi parcursul, să-i sesizezi diferențele de etapă, să nu asisti, direct, la produsul final. În ce măsură însă putem vorbi de niște diferențe pertinente, care nu privează spectacolul de viziunea inițială compactă și care îi întregesc sistemul de referințe? Există mai multe stadii și sensuri ale procesualității. Avem, pe de o parte, o *procesualitate în proces*, adică o prezentare a spectacolelor în fazele în care ele ajung la un moment dat, și o *procesualitate postproces*, adică o continuă evoluție a spectacolului din momentul premiei. Practica ambelor stadii poate fi urmărită în multe dintre producțiile de la CNDB.

Ar trebui să existe un liant de adncime între diferitele faze ale unui spectacol, o consistență în intenția recognoscibilă de la o etapă la alta. Faptul că spectacolul se modifică după premieră ține de o dinamică de creație necesară atât timp cât nu se produc mutații în defavoarea spectacolului. Între deviația care te face să nu mai recunoști decît foarte puțin din ce ai văzut la premieră și continuitatea de lucru e o rupțură substanțială, care ar merita o reflecție mai amănunțită. E cazul unui spectacol – *Odă artificialului* de Maria Baroncea, cu Maria Baroncea, Eduard Gabia, Florin Flueraș –, care a trecut prin mai multe modificări și și-a pierdut destul de mult exact matricea autentică. S-a hiperartificializat și a devenit tautologic, a exprimat mult prea evident și repetitiv ceea ce era conținut în câteva elemente-cheie. Adăugarea bannerului cu chipul lui Florin Flueraș care străbate de câteva ori scena este unul dintre exemplele de explicitare a conceptului de artificialitate,

In process

Antonija Livingstone

care ajunge să fie o expunere discursivă și nimic mai mult.

Marea problemă a celor mai multe dintre spectacole e una de decantare a elementelor compoziționale și de dramaturgie, de selecție a semnelor corporale distribuite eficient. Controlul materialului cu care se lucrează în așa fel încît sensul lui să poată ajunge la spectator nu e luat în considerare așa cum ar merita. Dramaturgia receptării e destul de ignorată.

A nu rămîne rigid într-un proiect inițial nu înseamnă neapărat a-l dezvolta în zona în care structura lui de bază se disipează și se suprapopulează. Cît de departe se poate merge cu transformarea în așa fel încît acestei structuri să nu i se altereze liniile de forță și să nu devină aleatorice?

DANSUL ÎN EPRUBETĂ

Florin Flueraș e coregraful cu potențialul de cercetare cel mai consecvent urmărit. Performance-urile gândite de el sînt ca niște eprubete de laborator cu ingrediente și dozaje pentru a căror descifrare e nevoie de cunoașterea unui întreg sistem de studiu. De multe ori însă, interioritatea acestui proiect de cercetare e inaccesibilă spectatorului lăsat la ușa unei case dotate, dar incuiate. În cel mai recent performance al său, *Înșiruirea de litere pe care o privești acum e titlul piesei noastre de dans*, Flueraș nu reușește să asambleze, să creeze un context viabil pentru cele trei prezențe cu care a lucrat. Atenția care cade pe prezența lui, pe finețea cu care își detaliază mișcările, e mult mai mare decît cea acordată Mariei Baroncea și Iulianei Stoianescu, rămase în afara frame-ului gândit de coregraf. Ai senzația că urmărești un solo, nu un performance conceput pentru 3 dansatori, ceea ce mă face să mă întorc la cea mai puternică creație a coregrafului: *unu unu*, un solo. Asta poate și pentru că e dificil să-i convingi pe alții că propriul tău demers de cercetare e fundamentat.

Expresul de seară
cu Dana Pitrop și Anca Mateescu
luni-vineri ora 18.30

Radio România Muzical
prezintă
emisiunea
IAȘI - OAMENI ȘI MUZICĂ

O istorie a Iașului muzical,
istorisită de oamenii Iașului:

prof.univ.dr. **Laura Vasiliu**
lector univ.dr. **Loredana Iateșen**
Daniela Vlad - realizator Radio Iași

În perioada
ianuarie-martie 2009
În fiecare duminică,
ora 16.05

Radio România Muzical
se aude în FM (97.6 și 104.8)
pe satelit și live online
muzical.srr.ro

Dumitru Ungureanu: „Cred ce-a spus Arthur Rubinstein: uvertura la *Figaro* este cea mai frumoasă muzică din câte s-au compus vreodată! Și mai cred, ca personajul Salieri, că prin Mozart ne vorbește Dumnezeu!”.

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Mademoiselle

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Praga

Mozart

Ca orice rocker de modă veche, ascult deseori muzică simfonică. Să precizez pedant că este barocă, (pre)clasică, romantică, postromantică sau decadentă? Hai să scriu că e clasică, așa pot include orice gen de pînă la jazz. Nu am exercițiul, nici mania clasificărilor, etichetele mi se par instrumente orientative. Prelegerile despre sensurile ori filosofia cuprinse-n cutare partitură muzicală le cred pierdere de timp. Aș fi tentat să interlopez aici definiția caragialiană a muzicii, dacă treaba asta n-ar fi un fel de tautologie, și o la îndemînă scăpare din contradicția unilaterală pusă în seama... Dar uite ce chestii deștepte comit după ascultarea unor piese de Mozart!

N-am reticențe la nici un fel de muzică. Sînt însă zile cînd nu ascult nimic fiindcă am alte treburi, nu fiindcă sunetele cîntate mă irită. Alteori agresiunea sonorităților cu pretenții muzicale, pompate de mecanismul showbiz agresiv, obligă la sesiuni de tăcere. Niciodată nu mi-am propus înlăturarea muzicii din sfera imediatului. Muzica însă pune un perete diafan între noi și realitate, perete după care ne putem piti sau „pittiși” (ca să fac un verb din numele unui actor care știa să se ascundă perfect dincolo de preocupările sale muzicale). Poți să te prefaci că peretele este din sticlă, din lemn sau din cărămizi clasice, cînd nu e din beton, oțel sau din sentimente degradante pentru condiția umană. Acestea din urmă fac obiectul studiilor psihiatrice, sînt mai consistente decît toate celelalte la un loc și nu cedează sub nici o lovitură, nici cu medicamente, nici cu stimulente halucinogene. Oare exagerez experiența avută cu astfel de persoane dacă scriu că doar muzica le distruge?

Opresc aici șirul considerațiilor banale. De fapt, vream să împărtaşesc în cuvinte simple bucuria pe care mi-o produce ascultarea muzicii lui Mozart. N-am avut norocul să primesc asta deodată cu educația. Recunosc însă că nici o bucurie n-a fost mai plină decît aceea generată în mine de cîteva fragmente mozartiene: toate arile din *Nunta lui Figaro*, cele două ore și cinci minute cît durează *Flautul fermecat*, dirijat de Karajan (altul n-am!), multe pasaje din simfonii și din concertele pentru pian. *Requiemul* nu mă înspăimîntă și mă întreb dacă ar trebui să fiu șocat de cele încriptate

acolo? Niciuna dintre fibrele inimii nu rămîne imobilă cînd orchestra articulează măsurile de dinaintea intrării Comandorului, în *Don Giovanni*. Flăcările îmi inundă creierul pe finalul acelei opere, iar cruda remușcare dă ocol. Cu toate astea, sentimentul meu de bucurie depășește posibila căință și mă regăsesc la sfîrșitul cumplitelor armonii tot pe mine, păcătosul. Un pic mai curățat de zgura sufletului, de grăsimea minții, de confuzia trăită în viața-mi oarecare...

Am ingenuitatea să consider *Amadeus*-ul lui Milos Forman cel mai bun film pe care l-am văzut și pe care îl revăd periodic fără să mă satur, de fiecare dată cu aceeași încîntare de parcă l-aș privi prima oară. Știu replicile pe dinafară, știu scenele pe de rost, dar mă bucur și sufăr mereu cu asupra de măsură în aceleași momente, de parcă aș fi acolo, nu unul dintre personaje, ci toate laolaltă! Cum e un spectacol de imagine și sunet, consemnez satisfacția puerilă cu care am trecut de la caseta video, a n-șpea mîna copiată, la originalul cum-părat din primul magazin de specialitate înființat după 1990, apoi la dublul DVD piratat de chinezi și la dual-layer-ul găsit într-un butic. Mă bucur că foarte curînd voi comanda blu-ray-ul anunțat în februarie. Va fi un răsfăț? Să fie!

Cred ce-a spus Arthur Rubinstein: uvertura la *Figaro* este cea mai frumoasă muzică din câte s-au compus vreodată! Și mai cred, ca personajul Salieri, că prin Mozart ne vorbește Dumnezeu!

Asemenea multora dintre voi, am profitat de zilele de vacanță pentru a citi și a (re)vedea DVD-uri. Nici unul nu m-a impresionat mai mult decît cel dedicat de muzicologul Bruno Monsiegeon Nadiei Boulanger, *Mademoiselle*. În fapt, pasaje filmate din monologul ei nesfîrșit și de o

inteligență clară asemenea cristalului, ca a nimeni altuia dintre intelectuali lumii muzicale a secolului XX. La baza filmului stau o serie de convorbiri realizate la sfîrșitul anilor '70 și publicate în 1980 la Editura Van de Velde, dar rămase puțin cunoscute criticilor.

Pînă la filmul lui Monsiegeon, Nadia Boulanger îmi apărea întotdeauna ca interpretă, alături de cercul ei din jurul familiei de mecena Singer-Polignac, a lui Monteverdi și a *Liebeslieder-Walzer*, op. 52 de Brahms, pe care le cîntase la patru mîini și înregistrase în 1937 cu Dinu Lipatti. Și tot cu el, în admirabila interpretare, înregistrată la îndemnul basului Doda Conrad, în același an, a unei selecții din *Valsurile în duet pentru pian*, brahmsiene, op. 39. Discuri ce n-au ieșit niciodată din catalog. Despre activitatea ei principală, de pedagog, știam prea puțin.

Anul acesta se vor împlini 30 de ani de la dispariția Nadiei Boulanger. Se născuse în 1887 într-o familie de muzicieni, tatăl bine cunoscut ca profesor la Conservatorul de muzică din Paris și autor de opere comice, mama, de origine rusă, dintr-o familie princiară. La zece ani intra la Conservator, iar în 1904 obținea primul premiu de armonie, contrapunct, orgă și acompaniament la pian. În 1908 căpăta un al doilea mare premiu al Academi-

ei de la Roma și pentru scurtă vreme se lansă în compoziție și dădea concerte. Din 1910 se dirija spre învățămînt, pe un drum pe care avea să-l urmeze pînă la moartea ei, în 1979, cu sute și sute de discipoli ce o venerază în continuare.

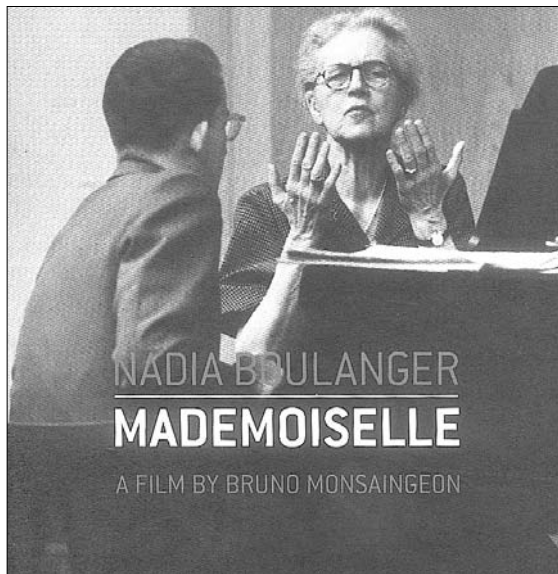
Într-o explicație a demersului ei ca profesor, Nadia Boulanger cita un lingvist după spusele căruia „admit să se scrie orice, în stilul pe care cineva îl vrea, cu condiția păstrării a două elemente: continuitatea orizontală pe care o aduc vocalele și structura pe care o aduc consonanele”. Iar *Mademoiselle*, cum i se spunea Nadiei Boulanger, adăuga: „Ei bine, exact despre asta este vorba. Un elev care nu a fost pregătit complet într-un asemenea sens, aude exteriorul muzicii, dar nu aude, de o manieră independentă, liniile intermediare. A trebuit să insist pentru cunoașterea bazelor esențiale. Adică: a auzi, a privi, a asculta și a vedea... fiindcă se poate vedea fără să se privească nimic, se poate privi fără să se vadă nimic...”.

Printre interpretii care i-au marcat viața sau de a căror prietenie s-a bucurat – Busoni, Ysaye și Raoul Pugno, Poulenc etc. – s-a aflat și Enescu. Mărturia Nadiei Boulanger în convorbirile cu Monsiegeon nu aduce neapărat lucruri noi, nespuse, dar accentele sînt esențiale. „Pentru Enescu [găsirea echilibrului între muzicianul interpret și compozitor] era o cruzime, fiindcă urma frontal aceste două activități, de violonist și compozitor. Or, el era adulat ca violonist și frustrat în existența sa de compozitor. În adîncul lui, nu ținea decît la compoziție. Cred că nimeni nu s-a apropiat vreodată de Enescu fără să-l venereze, fiindcă Enescu era un foarte mare personaj, total dezinteresat. Cînd asistai la un concert în care cîntau Menuhin și Enescu, îl aveai pe Enescu, orbit de strălucirea lui Menuhin, și pe Menuhin, preocupat înainte de toate să-l lase pe Enescu să treacă înaintea lui, demonstrînd pînă și pe scenă venerația și devoțiunea lui. Era foarte emoționant. Enescu a fost o ființă de o statură atît de mare, de o semnificație atît de importantă, încît rămîne pentru noi toți un exemplu de generozitate, de cunoaștere profundă a muzicii, în intimitatea sufletului”. Întrebată ce va rămîne din opera lui, Nadia Boulanger răspundea: „Nu cred ca el să fi exercitat în calitate de compozitor influența pe care ar fi trebuit să o aibă. E un lucru nefericit, fiindcă el a știut, ca și Bartok, să vorbească un limbaj ce venea cu adevărat din țara sa. Nu spun asta în sensul popular al termenului, ci mai profund: el a reușit să exprime în muzica sa sufletul însuși al poporului său. Timpul va fi acela care va decide”.

Enescu era evocat încă o dată de *Mademoiselle* atunci cînd vorbea despre calitățile unui muzician, în mod particular de memorie: „George Enescu, cu memoria sa prodigioasă, a fost pentru mine una din acele enigme impenetrabile. Ani de zile, după o simplă și unică audiere a unei lucrări, oricît de vaste, el era capabil să vă recite părțile separate”.

Priviți, dacă aveți ocazia, filmul pe DVD al lui Bruno Monsiegeon, omagiu nesfîrșit adus unei mari, infinit de mari muziciene a secolului XX*.

*Nadia Boulanger. *Mademoiselle*. A Film by Bruno Monsiegeon. Medici Arts, 2007

Before I die I want to...

Cum îți petreci ultima zi a unui an? Înlocuiești calendarul, bei șampanie, privești artiștii, faci bilanțuri și planuri. Promiți să nu mai fumezi, să stai mai mult timp cu familia, să te enervezi mai rar și să te bucuri mai des... Următoarele 365 de zile par simplu de organizat. Viața o fi tot așa?

DISPLAY

Diana SOARE

„Before I die I want to...” (<http://beforeiediewantto.org>) este un proiect artistic menit să exploreze felul în care oamenii se raportează la efemeritatea existenței lor. Inițiatorii acestuia, Nicole Kenney și K.S. Rives, își roagă subiecții să precizeze ce și-ar dori să facă înainte de a muri, imortalizând cu aparate Polaroid momentul exprimării. Dorința este apoi conștincioasă notată pe fotografie, iar subiecților li se cere adresa de e-mail. Fiindcă proiectul nu se oprește într-o galerie, ci se întinde peste timp: în câțiva ani (cinci, zece, douăzeci...), participanții vor fi contactați și rugați să împărtășească lumii povestea împlinirii visului avut.

Mai profund în implicații decît pare la prima vedere, „Before I die I want to...” se sprijină pe trei premise: „decesul” Polaroidului, principiile psihologice și dorința de a-i determina pe oameni să reflecteze la ceea ce este cu adevărat important în viața lor, prin intermediul unei întrebări extrem de directe: „Ce vrei să faci înainte de a muri?”.

În urmă cu aproape un an, pe 8 februarie 2008, reprezentanții Polaroid anunțau într-un interviu publicat în „Boston Globe” încetarea fabricării aparatelor instant și a filmului special, pe fondul preferinței din ce în ce mai accentuate a clienților pentru camerele digitale. Cu alte cuvinte, Polaroidul muria. Aproape imediat, activiștii au creat campanii online, precum SavePolaroid.com, încercînd să salveze ce mai era de salvat.

O îmbrățișare pentru Obama

Pentru Nicole Kenney, este vorba despre moartea cuiva drag, demult, în copilărie, și despre Polaroidul fabricat în anii '70, moștenit de la bunici. Pentru K.S. Rives, despre povestea unui om care învață să trăiască abia cînd află că va muri curînd, dintr-un film de Akira Kurosawa. Împreună, au decis să exploreze tema dispariției cu ajutorul muribundului Polaroid.

Așadar, ce vor oamenii să facă înainte de a muri? Să-și găsească marea iubire, să călătorească prin lume, să facă scufundări sau parașutism, să scrie romane, să procezeze, să se îmbogățească, să călătorească struți sau elefanți, să învețe limbi străine, să mănînce înghețată, să salveze planeta, să-l descopere pe Dumnezeu, să fie mai buni sau mai înțelepți, să-l îmbrățișeze pe Barack Obama, să-și întâlnească idolii sau să mănînce păianjeni.

Idealuri înalte și scopuri mărunte, adunate laolaltă, într-o galerie cu sute de chipuri. Pe de o parte studiu cultural, pe de alta o incurajare de a privi sincer în adîncul sufletului și de a discerne ce este cu adevărat important. Un amestec de emoții, vise, încredere orăbă sau speranțe vagi, curaj și spaima. „Probabil asta își dorește Polaroidul să facă înainte de a muri: artă”, sugerează K.S. Rives.

Proiectul inițiat de cele două artiste își propune să-i determine pe oameni să-și concentreze energia pentru a-și îndeplini visele – acum, fără să aștepte un viitor incert, cînd s-ar putea să fie prea târziu. Iar promisiunea făcută lor înșiși (și fotografului) ar putea însemna, pentru mulți, tocmai impulsul necesar.

Prin urmare, adăugați planurilor pentru 2009 și ceva ce trebuie făcut înainte de a muri. S-ar putea să fie mai important decît mărirea de salariu așteptată...

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBI

De ce credem în horoscoape?

Mi se întîmplă ades să nu pot pleca din casă la ora dorită din cauză că nevastă-mea vrea s-o vadă pe Netty Sandu cu horoscopul' ăla mincinos și repetitiv. Are o pasiune și o dorință arzătoare de a crede în balivernele femeii, mai ales dacă sînt de bine cu dragostea și cu banii. Că, dacă zice ceva de rău, o și aud: „Eeee, lasă, dragă, le scoate din burtă”.

În speranță că voi reuși să o conving că toate horoscoapele sînt făcături scrise de oameni mai mult sau mai puțin inspirați, din dorința disperată de a face rating cu orice preț a unor televiziuni sau ziare cu moralitate îndoielnică, precum acesta, mă voi prevala de rubrică pentru a restabili pacea în familie.

Așa că mă pun cu curul la gard, mă uit la stele, aștept puțin să mă pătrundă informația cosmică și zic așa...

Berec: s-ar putea să apară discuții contradictorii cu unii vecini. Dacă, spre exemplu, iubitul tău este Leo de la șase, te rog să-i spui să-și mute naibii hoitu' de Olteci de pe locul meu, că-i sparg toate farurile, asta dacă olisturile ori fi dotate cu asemenea minuni. În rest, toate vechi.

Taur: sub nici o formă nu încerca să respiri sub apă. Nu că ar complota astrele, că oricum le doare-n zbangă, dar lucrul acesta cere antrenament. Sfatul nostru e să bagi capul în acvariu, cite 3 min. zilnic, ca să te obișnuiești. Nu mînca peștii, că și ele este vie.

Leu: rupe barierele tăcerii și spune-i partenerului tot ce te frîmîntă. „Măi, Grigore, știi, am spart bibeloul mare de la mă-ta. Și, știi, i l-am spart chiar ei, de cap. Da' nu te speria, nu are nimic grav, îl lipim cu gumă. Cu mă-ta e mai complicat...”

Fecioară: vei găsi o biluță. Mică și kaki. O vei culege și o vei purta tot timpul cu tine, ferm convins că îți poartă noroc. Iar dacă nu îți găsești la loto, caută-mă cînd sînt răcit, să-ți fac una mai mare.

Capricorn: simți nevoia să împarți secretele cu cineva. Te mîningă limba tare, nu? Și, mă rog, ce așa mari secrete ai tu de împărțit? Că îți place de Gicu? Dar oare cele 182 kile de bale pe care le lași cînd trece băiatul nu ne zic nimic? Tu chiar ne crezi proști, așa-i?

Vărsător: te sfătuim să ai grijă de sănătate, mai ales în această perioadă friguroasă. Dacă vrei să ieși în mini și cu decolteu, încearcă pe deasupra o ăubă sănătoasă de cioban, cu miros de flăcău emotiv. Sper să meargă culorile.

Pești: jovialitatea și vigoarea de care dai dovadă îți influențează benefic toate acțiunile și îți favorizează comunicarea cu cei din jur. „Săru mîna, tanti Lica! Ce mai face sotul? A, da? Cînd? Da' ce-a avut? Și matale ești singură în casă cu toate bijuteriile? La ce apartament spuneați că stai?”

Zodiile sărite din lipsă de spațiu vor avea satisfacții la serviciu, sex duminică și bani de doctor.

Suplimentul de CULTURA

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/214.100, 0232/214.111, fax: 0232/214.111

Colectiv editorial: Emilia Chiscop, Florin Lazărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor șef: George Onofrei

Redactor șef adjuncț: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeș, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Gesereanu, Emilia Chiscop, Mădălina Cocco, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lazărescu, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vica.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. **Teatru:** Mihaela Michalov.

Arte vizuale: Matei Bejenaru, Marius Babias. **Caricatură:** Lucian Amari (Jup). **Grafică:** Ion Barbu. **TV:** Alex Savitescu.

Ediția de Iași: Diana Soare

Ediția Națională: Elena Vlădăreanu, R. Chiruța, Veronica D. Niculescu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agențiu Rodipei din țară sau oricărui oficiu poștal. Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipe.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului. „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri Newsin. Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază.

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

Cozerii

Anul nou se ia cu zăhărelul, ca să fie îmbunătățit de la primele ore. Ori i se servește pe tavă Concertul de la Viena (dirijat pe 1 ianuarie 2009 de argentinianul Daniel Barenboim – antologic momentul în care membrii orchestrei își iau tălpășița unul câte unul, în timp ce Barenboim mimează disperarea), ori i se organizează o cozerie. Una tihnită, cu prieteni buni, cafele și culori. *Cozerii în lila* se cheamă cartea care îmbunătățește anul nou al Enciclopediei și e apărută la finalul lui 2008, la Editura Eis Art din Iași (sub mecenatul lui Emil Stratan). E-o carte elegantă, cu farmec discret (nu al burgheziei, ci al cuvintului complice și bine spus), care arată a album de artă, fiind, de fapt, un album de sporovăieli deloc minore. Împart același dialog Iolanda Malamen și Șerban Foartă, doi fini causeuri pe care-i citim ca și cum am sta cu ei la masă și-am sorbi admirativ din ceașcă. În timp ce noi sintem ocupați cu ghicitul în cafea (pata aia de zaț arată parcă a cavaler care vine de la drum lung), doamna și domnul de care-am devenit vorbesc despre literatură, despre la chair triste pen'c'a citit toate cărțile, despre copilăria la Turnu-Severin și strada Decebal (pe Via Burillianu, pe generalul Carol Schmitt și pe dom' Vasile covrigarul aș fi vrut să-i cunosc și eu!), despre cum a învățat Borges germana la Geneva, despre prietenie sau scrisul „pe dedesubt”. *Cozerii în lila* e o superbă carte „conversațională”, Iolanda Malamen știind să întrețină ritmul suav al confesiunii. Șerban Foartă nă se dezvăluie, cu tema sa „de a deveni îninteligibil” peste ani sau cu amincițiile sale literare (un episod memorabil cu Mazilescu la Varșovia), cu franțuzismele „fără criterii” sau culorile în care ar picta melancolia ori emoția. În orice caz, *Cozeriile în lila* trebuie neapărat citite, și asta cât mai repede, ca să fiți siguri că nu ratați o frază ca: „ar fi de-a dreptul de prost gust, dacă nu chiar o indecență, din parte-ne, sau un păcat, să nu vrei să faci țândării mașinării asta, să nu încerci să te disloci, să-ți scapi din mâini și să te spargi (...): să te smintești, să te îmbeți, să faci amor sau să adormi, să dormi (și, poate, să visezi); pe scurt, să cauți a te de-regla”.

Mai bine odată decât niciodată – „Once”

L-am văzut la HBO, în premieră, în prima zi a lui 2009. Îl ratasem la Festivalul B-EST. Știam că i-a suflat lui 432 Premiul Independent Spirit pentru Cel mai bun film străin și, de asemenea, că luase Oscarul pentru Cea mai bună melodie originală. Și totuși îmi spuneam, parcă văd...

Once, 2006. Regia și scenariul: John Carney. Cu: Glen Hansard, Marketa Irglova, Hugh Walsh, Gerard Hendrick, Alastair Holey

Nu m-am urmit de pe telecomandă! În-cepea bine, un film ieftin care nu făcea paradă din asta, personajele erau oameni normali. Filmat din mână, pe străzile din Dublin, în cine-verite. Părea tot mai mult un fel de „Scurtă înfățișare” multiculturală de secol al XXI-lea. Un film att de firesc încât eroii nu trebuiau să fie frumoși sau să facă vreun efort să fie draguți. Să zimbescă numai când le vine; să nu tnerce cu orice chip să lege prietenii noi. Eroii sint Guy și Girl. Nu au nume. El e irlandez și cîntă seara pe stradă, la chitară, iar ziua își ajută tatăl în atelierul de reparat aspiratoare. Ea e cehoiacă, a venit cu copilul și mama în Dublin și are mai multe slujbe, printre altele vine de traficierea în stradă. Și are un aspirator stricat.

Ea îl acostează pe stradă, el nu are chef de vorbă. Ea insistă. Dacă îi vei cînta așa frumos și fetei pe care o iubești, o să se întoarcă la tine. Noroc cu aspiratorul stricat, pe care fata îl trîie a doua zi de furtun, ca pe un cîine bolnav.

Pe urmă lucrurile vin dintr-una într-alta. Fata spune că și ea cîntă, dar că n-are pian, însă exersează zilnic într-un magazin de instrumente muzicale. Cei doi merg acolo (cu aspiratorul tîrit în urma fustelor lungi ale fetei). În magazin el îi spune că a compus un cîntec, *Falling Slowly*. O învață acordurile, îi dă versurile. Încep. E momentul cînd de fapt se leagă maioneza, iar noi ne dăm seama că această poveste de dragoste nu putea avea loc pe uscat, în afara muzicii. Că e ca un cîntec la care vocile trebuie să se potrivească firesc și din prima, fără cazne și zeci de ore de repetiții. (www.youtube.com/watch?v=CoSL_qayMCC)

Dar filmul nu e un love story așa cum am fost dresăți să primim (și cum, tot prin dresaj, probabil că așteptăm să trăim). Băiatul iubește o fată care, după ce l-a înșelat, s-a mutat la Londra. Soțul cehoiacei e în Cehia, relația nu merge nemaipomenit. Întreg filmul sintem martorii unei iubiri care se naște, dar care nu e numită niciodată. Asta nu înseamnă că nu exis-

tă. Iar timpul nu are importanță, căci filmul ține citeva zile, suficient ca cei doi să se viziteze o dată, să facă o plimbare cu motocicletă (marca pe care a folosit-o și Marlon Brando în *The Wild One!*) și, mai ales, să găsească niște muzicanți în stradă și, în această formulă improvizată, să înregistreze un demo. Pe urmă, băiatul îi cumpără fetei pianul și pleacă la Londra, la cealaltă fată, sperînd în reluarea relației și într-o carieră muzicală. În același timp, ceul sosește la Dublin pentru a încerca să lege maioneza câsniciei obișnuite.

Te face să te gîndești la *Lost in Translation*

Vroiam happy end? Dar acesta nu e un happy end? Nu termină amîndoi eroii filmul cu zîmbetul pe buze? Au fost cuminți și au făcut ce trebuie, în condițiile date. Nimeni nu spune ce s-a întîmplat luna următoare cu personajele. (Am aflat că protagonistă, Marketa Irglova, a

avut sau mai are o relație cu protagonistul, Glen Hansard, și că s-ar fi mutat de la Praga la Dublin.) Ce contează? Filmul însă nu te face să vrei să știi mai mult decît îi se spune. Pentru că nimic nu e mai frumos decît aceste mari povești cu litere mici care-ți schimbă viața. (Deși, ca să nu mint, tot timpul te gîndești că cei doi par att de potrivii împreună... Păi tocmai asta e!)

Once te mai face să te gîndești și la *Lost in Translation* pentru că e la fel de muzical ca filmul Sofiei Coppola în interstițiile lui, iar personajele att de umane în lucrurile banale pe care le fac sub ochii noștri. Și în *Lost in Translation* era vorba de o scurtă înfățișare care îi schimbă pe protagoniști, deși îi lasă în coordonatele vieții lor de pînă atunci. E drept, dragostea e cel mai bun vehicul, iar schimbările de soartă făcute astfel – cu duhul blîndeții – sint și mai frumoase, și mai ușor de asimilat. Totul e să nu ceri de la ele mai mult decît trebuie.

Despre trădare

Înainte de sărbători, cînd am intrat pe holul Casei de Cultură „Mihai Ursachi” din Copou, am asistat la scena următoare: un gardian public și un polițai „arestaseră” doi puști din parc. Pe chipurile acestora din urmă – care în alte ocazii puteai bănui cum străluceau de duhul obrazniciei și al neastîmpărului – se putea citi o adevărată groază. Boceau cu lacrimi amare de crocodil care tocmai își terminase de halit prada. Nu puteam înțelege nici măcar o vorbă din ceea ce spun, însă era limpede că se căiau, că

cereau îndurare, că promiteau de-acum înainte o cumințenie veșnică. De pe fețele polițaiului și gardianului public am citit că nu se întimplase nimic grav. Oamenii zîmbeau pe ascuns, era clar că nu vor decît să-i sperie pe cei doi puști care se comportau ca și cum urma să fie duși direct în temniță, ca să fie pregătiți pentru scaunul electric. Am rămas la intrare și mi-am aprins o țigară. Nu m-am putut abține să nu trag cu ochiul și cu urechea.

Tensiunea tot creștea, „vinovatul” principal se ținea

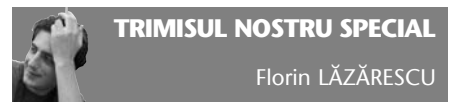
totuși tare la „interogatoriu”, pînă cînd polițaiul i-a spus cu subiect și predicat că-i face dosar penal și că-l trimite la închisoare. Atunci „vinovatul” s-a oprit brusc din plîns, s-a șters la ochi și a mărturisit:

– Da’ nu eu am adus pocnitorile, ci Gogoloi!

Apoi a arătat cu mîna spre adevăratul vinovat, care stătea incremenit, cu spatele, pe o bancă din parc, crezînd probabil că scăpase. Cînd l-a chemat polițaiul, Gogoloi s-a arătat mut de uimire, a venit ca și cum era un cetățean onorabil care se plimba întîmplător prin parc:

– Să mori tu ce eu am adus pocnitorile!?

– Să mor io, i-a zis amicul, senin.

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

Apoi s-a pus și Gogoloi pe bocit.

Mi-am adus aminte că de-o trădare asemănătoare am avut parte și eu, printr-o cincea. Aveam un profesor zbir, te lipsea de perete cu-o singură palmă, și m-am trezit eu să iau atitudine, să fiu eroul tuturor oropsiților din clasă. Și-ntr-o zi din aia obișnuită în care n-ai ce face sau te mîncă-n cur, m-ai bine zis, i-am așezat profesorului, în pauză, o piuneză pe scaun. Sincer, n-aveam de gînd s-o las acolo, dar cînd am văzut cît de apreciat și de încura-

at sint de colegi pentru gestul meu de frondă, am tot amînat momentul în care să iau piuneza de-acolo. Și-a intrat deodată „toarșu” profesor. După ce a trecut de banca mea, unul dintre colegii care mă încurajaseră cel mai mult m-a bătut pe umăr și mi-a șoptit scurt:

– Să știi că eu te spun. De-aia zic: dacă există vreo trădare cît de cît acceptabilă, ba chiar una cu farmecul ei aparte, e cea care are loc între amicii din copilărie. Cel puțin pe mine unul aceasta nu poate decît să mă amuze.